

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Jana Matoušová

Nezaměstnanost absolventů škol

- stanovení příčin a zhodnocení situace nezaměstnanosti absolventů na Jičínsku -

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Jana Matoušová**

Vedoucí práce: **Ing. Bohumila Čabanová, PhD.**

Bibliografický záznam

MATOUŠOVÁ, Jana. *Nezaměstnanost absolventů škol*. Praha : Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 2009. 58 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Bohumila Čabanová, PhD.

Anotace

Tato bakalářská práce „Nezaměstnanost absolventů“ pojednává o celkové situaci nezaměstnaných absolventů středních škol v České republice a stanovuje příčiny vedoucí k nezaměstnanosti absolventů. Nezaměstnaní absolventi škol jsou děleni do čtyř kategorií středoškolského vzdělání. Teoretickými východisky jsou právo na práci a teorie fronty.

Celkové počty nezaměstnaných absolventů se v posledních šesti letech snížily, což je ovlivněno mnoha faktory. Nejnižší počty nezaměstnaných absolventů vykazují absolventi gymnázií. Aktivní politika zaměstnanosti obsahuje soubor nástrojů, které pomáhají nezaměstnaným absolventům při vstupu na trh práce. V rámci aktivní politiky zaměstnanosti jsou realizovány projekty, které jsou zaměřeny na mladé lidi, tj. absolventy-uchazeče o zaměstnání.

Nejčastější důvodem nezaměstnanosti absolventů je chybějící praxe a neochota absolventů přijmout pracovní místo s nižším platovým ohodnocením.

Ve zkoumaném regionu Jičínsko jsou na úřadu práce nezaměstnaným absolventům nabízeny poradenské aktivity (Job klub START aj.), které pomáhají absolventům naučit se vhodné sebeprezentaci při jednání s potenciálním zaměstnavatelem a zlepšují orientaci absolventů na trhu práce.

Klíčová slova

nezaměstnanost, absolvent, míra nezaměstnanosti absolventů, aktivní politika zaměstnanosti, úřad práce, poradenské programy, zákon o zaměstnanosti

Annotation

This bachelor thesis “The unemployment of graduates” treats of total situation unemployed graduates of secondary schools in Czech republic. Thesis establishes also causes leading to unemployment of graduates. The surplus labour graduates are separated into four categories of secondary schools education. The theoretical solutions are right to work and theory of queue.

The total numbers unemployed graduates were decreased in the last six years, that is affected a lot of factors. The lowest numbers of unemployed graduates embodies graduates of secondary grammar school. The active policy of employment contains set of instruments that help unemployed graduates to entry in labour market. In terms of active policy of employment are realised projects, which are specialized to young people, i.e. graduate – expectants of employment.

The most frequent cause of unemployed graduates is missing work experiences and unwillingness of graduates accepts the working station with lower pay valuation.

In the surveyed region Jičínsko are offer consulting’s activities (Job club START i.e.) to unemployed graduates in the employment office, which help to learn graduates to good self-presentation by discussion with potential employer and they improve orientation on the labour market.

Keywords

Unemployment, graduate, measure of unemployed graduates, active policy of employment, employment office, consulting activities, law about employment

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 22.5. 2009

Jana Matoušová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Ing. Bohumile Čabanové, PhD. za vedení mé bakalářské práce, za velmi konstruktivní připomínky a přínosné komentáře.

Obsah

Projekt	1
1. Úvod.....	3
2. Výzkumný problém.....	4
3. Cíle práce	5
4. Metodologie.....	6
5. Výzkumné otázky	6
6. Teoretická východiska	7
6.1 <i>Práce a její význam pro člověka, právo na práci.....</i>	7
6.2 <i>Teorie fronty</i>	8
7. Klíčové pojmy a jejich definice.....	10
7.1 <i>Problematika a vývoj definice absolventa – uchazeče o zaměstnání.....</i>	10
7.1.1 Členění absolventů podle dosaženého vzdělání	11
7.2 <i>Nezaměstnanost</i>	12
7.2.1 Klasifikace nezaměstnanosti	12
7.2.1.1 Druhy nezaměstnanosti	12
7.2.1.2 Krátkodobá nezaměstnanost.....	13
7.2.1.3 Dlouhodobá nezaměstnanost.....	13
8. Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů.....	14
8.1 <i>Celkové počty nezaměstnaných absolventů.....</i>	14
8.2 <i>Míra nezaměstnanosti absolventů škol.....</i>	16
8.3 <i>Dlouhodobě nezaměstnaní absolventi</i>	17
8.3.1 <i>Problém dlouhodobě nezaměstnaných absolventů.....</i>	19
9. Politika zaměstnanosti	19
9.1 <i>Aktivní politika zaměstnanosti</i>	21
9.1.1 <i>Národní program reforem.....</i>	22
9.1.2 <i>Iniciativa společenství EQUAL.....</i>	22
9.1.3 <i>První příležitost</i>	23
9.1.4 <i>Leonardo da Vinci</i>	23
10. Příčiny nezaměstnanosti absolventů	23
10.1 <i>Vliv dosaženého vzdělání na nezaměstnanost absolventů.....</i>	24
10.1.1 <i>Souvislost mezi úrovní dosaženého vzdělání a nezaměstnanosti absolventů.....</i>	24
10.1.2 <i>Skladba nezaměstnaných absolventů z hlediska profesního složení.....</i>	25
10.2 <i>Důvody nezaměstnanosti absolventů podle názorů pracovníků.....</i>	28

<i>úřadu práce</i>	28
<i>10.3 Důvody zaměstnavatelů pro nepřijetí absolventa</i>	29
11. Situace absolventů škol v regionu Jičínsko	31
<i>11.1 Okres Jičín z pohledu kraje</i>	31
<i>11.2 Charakteristika okresu Jičín</i>	32
<i>11.3 Zastoupení absolventů-uchazečů o zaměstnání na Jičínsku</i>	33
<i>11.4 Nabízené poradenské aktivity na úřadu práce v Jičíně pro nezaměstnané absolventy v roce 2008</i>	35
<i>11.5 Rozhovory s nezaměstnanými absolventy</i>	36
11.5.1 Obecná charakteristika dotazovaných	37
11.5.2 Aktivní přístup k hledání zaměstnání	38
11.5.3 Důvody nezaměstnanosti absolventů.....	39
11.5.4 Evidence na úřadu práce.....	41
12. Závěr	43
Summary	45
Použité zdroje a literatura	46
Elektronické zdroje	47
Přílohy	49

Projekt

Jana Matoušová

2.ročník Sociologie a sociální politiky

Fakulta sociálních věd UK

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Předpokládaný název :

Důvody nezaměstnanosti absolventů škol (v Královéhradeckém kraji)

Námět :

Nezaměstnanost, jakožto sociální problém má především negativní důsledky na jedince – omezuje jeho schopnost seberealizace a pocit potřeby, a velmi často je spjata s finanční nedostatečností.

Nezaměstnanost a její problematika bývá často umocňována u více ohrožených skupin, mezi které se například počítají ženy starající se o malé děti, zdravotně znevýhodnění nebo také i absolventi škol. Právě absolventi jsou často diskvalifikováni pro nedostatečnou informovanost ohledně nároků a požadavků na trhu práce, která je způsobována informační mezerou mezi vzdělávacími institucemi a tzv.reálným světem.

Cíle práce :

V práci bych se ráda zaměřila na to **proč** a z **jakých důvodů** nemohou najít absolventi uplatnění na trhu práce. Východiskem by byli absolventi, kteří se už registrovali na úřadech práce, tedy ti, kteří si nebyli schopni zajistit své první zaměstnání samostatně. Výzkumný záměr by se zaměřoval na dva hlavní cíle :

1. jak je s absolventy jejich situace (nezaměstnanost) řešena na úřadech práce
2. potřeby trhu práce v daném regionu (po kterých profesích je největší poptávka; jak se trhu práce přizpůsobují školy a jejich vzdělávací programy)

Metodika :

případová studie, analýza aktivní politiky zaměstnanosti

Předpokládaná struktura práce

První část práce věnuje úvodu do problému, obecně popíšu problematiku nezaměstnanosti a její specifika. Druhá část práce bude obsahovat popis výstupu z analýzy daného regionu, jaké konkrétní nástroje používají úřady práce pro zvládnutí nezaměstnanosti absolventů škol. Dále také, čím se vyznačuje zkoumaný region v oblasti trhu práce a jak na tuto specifikaci reagují školy.

Orientační seznam literatury :

Brožová, D.: *Společenské souvislosti trhu práce* (2003), Praha: Sociologické nakladatelství.

Duša, O. : „*Nezaměstnanost absolventů škol a mladistvých*“. In *Sociální politika*, 4/1997, ročník 23, s.14-15, Praha: MPSV.

Kostka, M.: „*Rekvalifikace jako nástroj aktivní politiky zaměstnanosti*“. In *Sociální politika*, 4/1997, ročník 23, s.18, Praha : MPSV.

Mareš, P. : *Nezaměstnanost jako sociální problém* (2002), Praha : Sociologické nakladatelství.

Patáček, V.: „*Absolventi škol a trh práce*“. In *Sociální politika*, 10/1998, ročník 24, s.12, Praha : MPSV.

Konzultant : Ing. Bohumila Čabanová, PhD.

1. Úvod

Nezaměstnanost je společenským problémem, který často postihuje především ty členy společnosti, jejichž orientace na pracovním trhu je nedostatečná či jejich postavení je nějakým způsobem znevýhodňující. Mezi rizikové skupiny se nejčastěji řadí osoby se zdravotním postižením, ženy s malými dětmi nebo i čerství absolventi škol. Nezaměstnanost lze definovat jako nerovnováhu na trhu práce, kdy nabídka je vyšší nežli poptávka [Kotýnková, Němec 2003; 26], resp. stav nabídky volných pracovních míst je záporný vzhledem ke stavu mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách.

Nezaměstnanost má i neekonomické aspekty, mezi které lze zařadit „nárůst chudoby, krize komunitního a rodinného života, růst kriminality a dalších sociálně patologických jevů“ [Mareš 2002;13]. Jedinec se ocitá vně společenského dění a stává se z něho klient sociálního státu. To může často vést ke sníženému sebevědomí a osobní úcty. Nezaměstnanost jedince přináší krizi do jeho sociálních a rodinných vztahů. Je tomu tak proto, že placená práce je základem identity člověka a je i „jádrém sociální organizace společnosti“ [tamtéž]. Příjem ze zaměstnání je základem pro přiznání řady jiných příjmů (starobní důchod aj.). Placená práce dává člověku oprávnění podílet se na řadě společenských činností, status a sociální zařazení. [Mareš 2002;13]

Dle Jahodové (1979 in Mareš 2002; 71) existuje pět potřeb, které naplňuje zaměstnání, a v případě nezaměstnanosti jsou tyto potřeby potlačovány. Placená práce tedy :

1. strukturuje čas (dny,týdny..)
2. dává možnosti sdílet sociální zkušenosti vně rodiny
3. dává možnost jedinci účastnit se nadindividuálních cílů a zkušeností
4. přiděluje jedinci sociální status a identitu
5. nutí jedince k aktivitám, které by bez zaměstnání nečinil nebo by k nim neměl motivaci

Na absolventy škol, kteří neuspějí na trhu práce a stanou se nezaměstnanými, tyto faktory doléhají s mnohem větší důrazností, jelikož se u nich nestačili vytvořit pracovní návyky. Jsou také snadněji ovlivnitelní a často u nich není vytvořen a pevně ustálen žebříček

životních hodnot, tudíž si velice snadno mohou zvyknout „na život bez pravidelné docházky do práce a plnění povinností“ [Mareš, Sirovátka 2003; 130-131].

V této bakalářské práci nejprve stanovuji cíle, otázky a výzkumný problém. Poté uvádím obecné informace o nezaměstnanosti, resp. definice, druhy nezaměstnanosti. Na základě statistických dat zachycuji celkovou situaci absolventů ucházejících se o zaměstnání.

Dále se zaměřuji na řešení nezaměstnanosti absolventů v rámci politiky zaměstnanosti a zjišťuji, jaké nástroje řešení tohoto problému jsou nabízeny v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti. V další části řeším možné důvody vedoucí k nezaměstnanosti absolventů, resp. jaké požadavky a kompetence by měli absolventi splňovat, aby našli vhodné zaměstnání. V praktické části se soustředím na oblast Jičínska v Královéhradeckém kraji, který jsem si vybrala především proto, že z něho pocházím. Soustředím se především na programy a poradenské aktivity, které poskytuje úřad práce v Jičíně pro absolventy škol. Dále vyhodnocuji rozhovory, které jsem vedla s absolventy-uchazeči o zaměstnání evidovanými na úřadu práce v Jičíně. Závěr práce se věnuje shrnutí základních fakt a závěrů.

2. Výzkumný problém

Ve své práci se soustředím na absolventy škol, pro které může být problém najít si vhodné zaměstnání. Přičemž období mezi patnáctým až pětadvacátým rokem života je definováno jako „získání profesní identity“ [Buchtová 2002;163], a zároveň je to období, kdy probíhá „volba povolání a příprava na něj“ [tamtéž]. Pokud v tomto období jedinec ztratí či vůbec nenalezne zaměstnání, je to zásah do formování jeho hodnotové orientace, do vytváření životního stylu.

Výzkumným problémem je tedy stanovení příčin, které vedou k nezaměstnanosti absolventů a následně, pokud se evidují na úřadu práce jako nezaměstnaní, jak je jejich situace řešena na úřadu práce.

. Důvody vedoucí k nezaměstnanosti absolventů je hned několik, mezi nejzásadnější lze počítat „nedostatečnou nabídku vhodných pracovních příležitostí, nevhodné profesní zaměření absolventů, absence základních pracovních návyků a nesamostatnost absolventů“

[Duksa 1997;14; upraveno J.M.]. K dalším příčinám lze počítat i „neschopnost či nezájem některých absolventů prosadit se na trhu práce, což je ještě negativně ovlivňováno demotivující výší mzdy oproti vypláceným sociálním dávkám“[Hodaňová 1999;13].

Právě absolventi se ocitají prvně (nepočítáme-li brigády aj.) na trhu práce, a tudíž je zde několik faktorů, se kterými se musí vyrovnat. Často se absolventi s těmito nároky a požadavky setkávají poprvé a nejsou s to se s nimi řádným způsobem vypořádat. Proto jejich snažení o nalezení prvního zaměstnání může skončit na úřadech práce, kde se registrují jako nezaměstnaní. Na úřadech práce mohou využít z některých nabízených programů, ať už se jedná o rekvalifikační kurzy, poradenskou činnost, či prostřednictvím úřadu práce získat své první zaměstnání.

3. Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit celkovou situaci nezaměstnanosti absolventů, její vývoj v posledních letech. Dalším cílem je zhodnocení důvodů, které vedou k nezaměstnanosti absolventů.

Hlavní pozornost je věnována důvodům vedoucím k nezaměstnanosti absolventů škol, které uváděli pracovníci úřadů práce a zaměstnavatelé. Pomocí rozhovorů se samotnými absolventy-uchazeči o zaměstnání se snažím zjistit, jaký byl jejich vstup na trh práce a jaký oni mají názor na to, že se stali nezaměstnanými. Kromě toho je zjišťováno od těchto absolventů, zda se účastní poradenských aktivit na úřadu práce, a pokud ano, jaký na tyto aktivity mají názor

Zkoumanou skupinou jsou ti absolventi, kteří se registrovali na úřadech práce, ať už z důvodu přiznání vyplácení dávek v nezaměstnanosti anebo proto, aby jim úřady práce byly nápomocny při hledání zaměstnání. Cílovou skupinou jsou především absolventi se středoškolským vzděláním, kteří jsou dále děleni dle školského zákona č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, platného od 1.1. 2005, na absolventy středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou.

4. Metodologie

Ve své práci používám sekundární analýzu výzkumů provedených na dané téma a analýzu statistických dat. Východiskem jsou odborné publikace a články v tištěné či internetové podobě na dané téma. Využívám statistik a internetových portálů Ministerstva práce a sociálních věcí a Národního ústavu pro odborné vzdělávání. Také jsem využila materiálů (roční statistiky, nabídka poradenských služeb) poskytnutých z úřadu práce v Jičíně, jelikož se na tento region podrobněji zaměřuji.

Dále jsem v práci použila metodu dotazování : rozhovor s absolventy – uchazeči o zaměstnání. Jako výzkumný nástroj jsem použila strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami. Rozhovory s nezaměstnanými absolventy jsem vedla na úřadu práce v Jičíně, kde mi umožnili oslovit ty uchazeče, kteří spadali do mé oblasti zkoumání, tj. absolventi-uchazeči o zaměstnání se středoškolským vzděláním. Setkání s nezaměstnanými absolventy probíhalo většinou po skončení některého z poradenských programů poskytující úřadem práce, kdy jsem vybrané účastníky oslovila a požádala o rozhovor. Jednalo se tedy o prostý náhodný výběr. Celkově jsem provedla devět rozhovorů, tudíž se nejedná o reprezentativní soubor. Rozhovory mají sloužit pouze jako doplnění mé bakalářské práce. Cílem rozhovorů bylo zjistit, co absolventi považují za důvody své nezaměstnanosti, jaké mají pracovní zkušenosti, co je vlastně vedlo k tomu registrovat se na úřad práce. A také, zda se účastní poradenských aktivit na úřadu práce a pokud ano, co si o nich myslí. Absolventem školy – uchazečem o zaměstnání je v rozhovorech ten/ta, který/á hledá zaměstnání do dvou let po svém úspěšném ukončení studia.

5. Výzkumné otázky

K naplnění cílů práce jsem si stanovila tyto výzkumné otázky :

- Jaká je celková situace a současný vývoj nezaměstnanosti absolventů v České republice ?

- Jaké jsou důvody nezaměstnanosti absolventů ?
- Jak je s absolventy-uchazeči o zaměstnání řešena jejich situace prostřednictvím úřadu práce ?

6. Teoretická východiska

6.1 Práce a její význam pro člověka, právo na práci

Práce má pro člověka nezastupitelný význam. Je důležitá především z hlediska společenské užitečnosti, dává člověku pocit seberealizace a přináší mu materiální prospěch. Freud (1963 in Mareš 2002; 68) hodnotí práci jako určité pouto, „které nás váže k realitě“. Respektive k práci se vážou určité povinnosti jako např. ráno vstát a jít do práce. Od práce se odvíjí celý harmonogram dne, týdnů..

Práce je nezastupitelná při výrobě statků a služeb. Podmínka nenahraditelnosti práce je obecně platná pro hospodářské soustavy neohledně na jejich konkrétní formu uspořádání. Práce se transformovala z dominujícího postavení v řemeslných výroбах do závislého postavení na strojovém vybavení provozů. [Buchtová et al. 2002; 59]

Na straně druhé práce slouží k budování sociálních vztahů mezi lidmi. Člověku dává pocit sebeuplatnění a sebeúcty. Ve věku mezi 15 až 25 lety je práce jedním ze třech důležitých aspektů (dalšími jsou společenství s životním partnerem a občanská kompetence) pro optimální vývoj životní orientace jedince. Práce v tomto životním období má především „pořádací“ funkci. Respektive má hlavní vliv na utváření a upevňování řádu života a lidských vztahů. Jedinec si v tomto životním období uvědomuje svoji vlastní odpovědnost za odvedenou práci. Dále je práce hlavním činitelem při individualizaci mladých žen a mužů. [Buchtová et al.2002; 163-164]

V naší kultuře ovšem není důležitá samotná práce, ale placená práce (resp. zaměstnání). Placená práce je nezbytnou institucí, skrz kterou se jedinec definuje. Od placené práce se odvíjí status a prestiž jedince. Dle toho, jakou práci jedinec vykonává, se odvíjí jeho sociální kontakty. Ale také sociální prostředí, ve kterém žije. Dělna práce a specializace vykonávaných činností vede k vytváření profesí, pracovních pozic a profesního profilu

pracovníka. I samotné vzdělání, kterého jedinec dosáhne, je vázáno na práci, resp. vzdělání je chápáno jako příprava na zaměstnání. Ostatně samotná nezaměstnanost je chápána pejorativně, a to jako ztráta zaměstnání. [Mareš 2002; 68]

Práce je tedy nezbytným aspektem pro život jedince a je právem každého jedince pracovat. Právo na práci je ukotveno v mezinárodních deklaracích, ale také i v českém právním systému.

Právo na práci deklaruje Všeobecná deklarace lidských práv, kterou vyhlásilo Valné Shromáždění Organizace spojených národů dne 10. 12. 1948 v New Yorku.

Toto právo je zakotveno v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, část III. čl. 6.

Každý jedinec má právo pracovat, svobodně si zvolit své zaměstnání a má i právo na vhodné pracovní podmínky. Má právo na ochranu proti nezaměstnanosti a v případě, že se stane nezaměstnaným, tak i na zabezpečení v nezaměstnanosti¹.

V české právní úpravě je právo na zaměstnání ukotveno v zákoně o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, hlava IV. Právo na zaměstnání je definováno jako „právo fyzické osoby, která chce a může pracovat a o práci se uchází, na zaměstnání v pracovněprávním vztahu, na zprostředkování zaměstnání a na poskytnutí dalších služeb za podmínek stanovených tímto zákonem“. Pojem práva na zaměstnání je úžeji vymezen než právo na práci, je totiž soudně vymahatelné. Právo na zaměstnání dává možnost osobám, které chtějí a mohou pracovat, aby se obrátily na úřad práce, který jim bude nápomocen při zprostředkování vhodného zaměstnání či jim nabídne rekvalifikaci nebo poskytne podporu v nezaměstnanosti.

6.2 Teorie fronty

Dalším teoretickým východiskem je teorie fronty, která hovoří o tom, že potenciální zaměstnanci jsou zaměstnavateli řazeni podle jejich přínosu, ať už z hlediska mezní produktivity nebo jejich lidského kapitálu. Příčinami toho jsou charakteristiky pracovníků nebo jejich diskriminace na pracovním trhu. Zaměstnanci pohybující se na sekundárním trhu

¹ Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 23 a 25; [online], [cit. 20.3.2009] Dostupné z : http://cs.wikisource.org/wiki/V%C5%A1eobecn%C3%A1_deklarace_lidsk%C3%BDch_pr%C3%A1v

práce nesou důsledky svého rozhodnutí nevynakládat úsilí v rozvoji svého lidského kapitálu.[Mareš 2002; 60]

Lidský kapitál je vázán na svého nositele-člověka. Je získáván v procesu učení, které zahrnuje souhrn znalostí a schopností, které si jedinec osvojuje vzděláváním na všech stupních škol. Dále se do lidského kapitálu zahrnují různé možnosti školení, praxí a různých zájmových činností, kterými si jedinec může zvýšit svoji kvalifikaci.[Brožová 2003; 33]

Sekundárním trhem práce se rozumí pracovní místa, která jsou méně prestižní a jsou méně platově ohodnocená. Na tomto trhu se vyskytují nestabilní pracovní příležitosti, které jsou periodicky přerušovány krátkodobou, ale i dlouhodobou nezaměstnaností osob, které se na tomto trhu pohybují. Na straně druhé získat zaměstnání je snadné, ačkoliv zvýšení kvalifikace je na tomto trhu velice obtížné. Opakem sekundárního trhu je primární trh práce (v této souvislosti se hovoří o teorii duálního trhu práce). Primární trh práce zahrnuje lepší a prestižnější pracovní příležitosti s možností kvalifikačního růstu. Pracovní místa na tomto trhu jsou stabilnější, více chráněna před ztrátou zaměstnání. Platové ohodnocení pracovníků je relativně dobré a nabízí možnost růstu mezd.

Na sekundárním trhu práce jsou koncentrovány především ženy a rizikové skupiny obyvatel mezi ně patří absolventi škol, mladiství, osoby nekvalifikované a málo vzdělané aj. Přejít ze sekundárního na primární trh práce je obtížné, jelikož je vyžadována vyšší kvalifikace při výkonu povolání. Dalšími překážkami pro vstup na primární trh práce mohou být na straně pracovníků jejich nemobilitní přístup, nedostatečné znalosti nebo rozdílné preference. Tyto faktory mají za následek, že soupeření o pracovní pozice je vedeno pouze v tom daném segmentu pracovního trhu. Často dochází k disproporcím „mezi počtem nezaměstnaných a jejich strukturou a počtem pracovních míst a jejich územním rozdělením“ [Mareš 2002; 59-60].

7. Klíčové pojmy a jejich definice

7.1 Problematika a vývoj definice absolventa – uchazeče o zaměstnání

Do roku 2004 byl problém se statistickým sledováním nezaměstnaných absolventů, který byl způsobený odlišnými přístupy úřadů práce k definování absolventa, který se uchází o zaměstnání. Rozdílný způsob definování byl důsledkem přechodu od definice, která vycházela ze zákoníku práce (zákon č. 65/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, platný od 1.1.1966) k definici, již stanovil zákon o zaměstnanosti (č.1/1991Sb., ve znění pozdějších předpisů, platný od 1.2.1991). Jednotlivé úřady přecházely k nové definici postupně, v rozmezí až několika let a tato změna zkreslovala statistické údaje o nezaměstnaných absolventech až do dubna 2004.

Dle definice vycházející ze zákoníku práce byli absolventi – uchazeči o zaměstnání ti „uchazeči, jejichž **celková (kumulovaná) doba** zaměstnání v pracovním nebo podobném poměru **nedosáhla** po úspěšném ukončení studia **dvou let**“ [Burdová, Chamoutová 2008; 3; zvýrazněno v originálu Problém této definice spočíval v tom, že zahrnoval i ty uchazeče o zaměstnání, kteří absolvovali školu před několika lety, ale stále se jim nedařilo „odpracovat si“ v zaměstnání alespoň dva roky.

Zákon o zaměstnanosti definoval absolventy – uchazeče o zaměstnání jako ty uchazeče, kterým uplynuly nejvýše dva roky po úspěšném ukončení studia. [zákon č.1/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, část druhá, § 9] S touto definicí poté vykazovaly úřady práce podstatně nižší počty nezaměstnaných absolventů.

V novém zákoně o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, platný od 14.5. 2004) se už neobjevuje definice absolventa – uchazeče o zaměstnání. Jsou zde vyčleňovány rizikové kategorie, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost při zprostředkování zaměstnání, mezi které patří i skupina „fyzické osoby do 25 let věku“ [část druhá, § 33]. Tedy do této kategorie spadají i absolventi středních škol. Pouze absolventi vysokých škol jsou vykazováni samostatně, a to „po dobu 2 let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku [tamtéž].

Pro statistické účely jsou však i nadále zaznamenávány statistiky absolventů prostřednictvím úřadů práce a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Absolvent jako uchazeč o zaměstnání je ten, kdo je evidován na úřadu práce „podle místa jeho trvalého bydliště k

určitému datu (30.4. nebo 30.9. daného roku), u kterého **doba od ukončení jeho studia nepřekročila 2 roky**².

Novela zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., § 33, platná od 1.1. 2009, stanovuje zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání v jedné ze skupin „fyzickým osobám do 20 let věku“. Do této skupiny mohou i nadále spadat absolventi středních škol, ale především je zvýšená pozornost věnována absolventům základních škol a těm, kteří nedokončili úspěšně střední školu a tedy i oni mají jen základní vzdělání.

7.1.1 Členění absolventů podle dosaženého vzdělání

Platný školský zákon, 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, definuje střední vzdělávání na tyto kategorie: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou..

Avšak pro posouzení absolventů škol na trhu práce a jejich nezaměstnanosti je vhodnější použití kategorií vzdělání (KKOV)³ Ty jsou děleny následovně :

- absolventi středního vzdělání s výučním listem : jedná se o absolventy dvouletých a tříletých oborů, kteří po úspěšném absolvování získali výuční list. Absolventi jsou připraveni na dělnické a především manuálně orientované profese. Od roku 2003 dochází k postupnému snižování počtu těchto absolventů.
- absolventi středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem : do této skupiny patří absolventi, kteří studovali ve dřívějších čtyřletých vzdělávacích oborech SOU. Po absolvování získávají maturitní vysvědčení, a zároveň prošli odborným výcvikem, ačkoliv výuční list nezískávají.
- absolventi středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou : do této kategorie jsou zařazeni absolventi čtyřletých oborů středních odborných škol, kteří po absolvování získali maturitní vysvědčení
- absolventi středního vzdělání s maturitní zkouškou, získaného v oborech gymnázií : jedná se o absolventy čtyřletých a víceletých gymnázií [Burdová, Chamoutová 2008; 16-17]

² Absolventi škol a mladiství v evidenci ÚP; zvýrazněno v originále, [online], [cit. 27.4. 2009] Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

³ KKOV je Klasifikace kmenových oborů vzdělání, jejímž cílem je zpřehlednit soustavu oborů vzdělání a dává možnost stejného kódování dosaženého vzdělání u každého jedince. Tato klasifikace zahrnuje kmenové obory škol vysokých, středních, vyšších odborných, včetně škol speciálních. [Klasifikace kmenových oborů vzdělání 2008] [online], [cit. 27.4.2009] Dostupné z : [http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_kmenovych_oboru_vzdelani_\(kkov\)](http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_kmenovych_oboru_vzdelani_(kkov))

7.2 Nezaměstnanost

Definice nezaměstnanosti se řídí dle metodiky Mezinárodního úřadu práce (ILO) v Ženevě. ILO stanovuje tři podmínky, které musí platit současně pro vymezení nezaměstnaných osob v daném období. Nezaměstnaní jsou ti, jež jsou⁴ :

1. bez práce – nemají placené zaměstnání a ani nejsou samostatně výdělečně činní
2. schopni pracovat - jsou schopni nastoupit do zaměstnání nebo začít být samostatně výdělečně činný během určitého období (obvykle se uvádí doba do jednoho týdne)
3. hledající práci - tj. podnikají určité kroky k nalezení zaměstnání či samostatně výdělečné činnosti (např. sledování inzertních nabídek)

7.2.1 Klasifikace nezaměstnanosti

Na nezaměstnanost lze nahlížet z několika pohledů. Prvním z nich je klasifikace podle druhu nezaměstnanosti, nebo ji lze rozlišit podle délky trvání na krátkodobou a dlouhodobou. Zvláště dlouhodobá nezaměstnanost přináší negativní důsledky, jak pro jedince, tak i pro celou společnost. Dále je nezaměstnanost členěna na druhy nezaměstnanosti, mezi které se řadí frikční, sezónní, strukturální a cyklická nezaměstnanost.

7.2.1.1 Druhy nezaměstnanosti

Nezaměstnanost lze dle Knolla [1993 in Potůček 1995; 63] rozdělit do 4 druhů :

- frikční nezaměstnanost : nastává v případě, kdy jedinec dobrovolně opustí své zaměstnání a hledá si nové pracovní místo

⁴ Husmanns, R.(2007). Measurement of employment, unemployment and underemployment - Current international standards and issues in their application. [online], [cit. 7.5. 2009] Dostupné z : http://www.ilo.org/global/What_we_do/Statistics/lang--en/docName--WCMS_088394/index.htm

- sezónní nezaměstnanost : příčinou tohoto druhu nezaměstnanosti je výroba závislá na počasí v odvětvích s diskontinuitní produkcí, jedná se především o zemědělskou výrobu nebo stavebnictví

- strukturální nezaměstnanost : je způsobena nedostatečnou schopností pracovníků přizpůsobit se novým podmínkám trhu práce, resp. nabídka práce přesahuje poptávku po dané práci

- konjunkturální (cyklická) nezaměstnanost : týká se cyklických změn v makroekonomickém prostředí

7.2.1.2 Krátkodobá nezaměstnanost

Jedná se o dobu, ve které jedinec není zaměstnaný a tato doba nepřesáhne 3 měsíce. Často se jedná o frikční nezaměstnanost, kdy jedince hledá nové zaměstnání (v případě absolventů nalezení prvního zaměstnání).[Kotýnková, Němec 2003; 122]

7.2.1.3 Dlouhodobá nezaměstnanost

O dlouhodobé nezaměstnanosti mluvíme tehdy, jestliže „uchazeči o zaměstnání jsou registrováni delší dobu než 12 měsíců“ [Kotýnková, Němec 2003; 128].

Příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti lze přičítat podle Mareše (2002; 47) krátkodobé nepružnosti trhu práce, kdy nezaměstnaní nedisponují dostatkem informací o nových možnostech na trhu práce; rozdílem mezi poptávkou a nabídkou (nezaměstnaní nesplňují požadavky na pracovní místa); dlouhodobé nepružnosti trhu práce (zde je důvodem především nepružnost ze strany pracovníků být prostorově nebo profesně mobilní).

8. Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů

Pro sledování počtu nezaměstnaných absolventů a jejich uplatnitelnosti na trhu práce slouží především dva ukazatele – míra nezaměstnanosti absolventů škol a absolutní počty nezaměstnaných, resp. zaměstnaných absolventů.

Pro statistické účely jsou nezaměstnaní absolventi sledováni ve dvou obdobích, a to vždy k 30. dubnu a k 30. září. Dubnové hodnoty jsou však přesnější, neboť zachycují reálný stav na trhu práce, kdy trh už „absorboval“ absolventy, kteří skončili školu v červnu předchozího roku. Statistiky provádějí úřady práce a jsou vykazovány Ministerstvem práce a sociálních věcí.

8.1 Celkové počty nezaměstnaných absolventů

Vývoj celkového počtu nezaměstnaných absolventů je ovlivňován mnoha faktory, mezi které lze zařadit především :

- hodnoty celkové nezaměstnanosti – pokud je vývoj trhu práce nepříznivý, má to zásadní vliv na nezaměstnanost absolventů. Celková nezaměstnanost ovlivňuje nárůst nezaměstnanosti absolventů, přičemž „její úroveň je vždy vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti“ [Burdová, Chamoutová 2008; 8].
- cyklus školního roku - nárůst nezaměstnanosti je nejvyšší v září, kdy vzniká tzv. kumulace nezaměstnaných absolventů. Od října se počet absolventů hledajících zaměstnání snižuje a svého minima dosahuje v květnu, nárůst nezaměstnaných přibývá opět v červnu s koncem školního roku.
- požadavkem několikaleté praxe ze strany zaměstnavatelů
- případy nevhodné volby dalšího vzdělávání, což se týká absolventů základních škol, u nichž jejich rodiče či zákonní zástupci neodhadli možnosti svých dětí nebo nedisponovali potřebnými informacemi o situaci na trhu práce [Burdová, Chamoutová 2008; 8-9]

Od roku 1999 do roku 2007 se průměrný podíl absolventů – uchazečů o zaměstnání, na celkové nezaměstnanosti snižuje. Například v roce 2002 podíl absolventů na celkové nezaměstnanosti byl v průměru 13,5 % a v roce 2007 to bylo pouze 7,1 %.

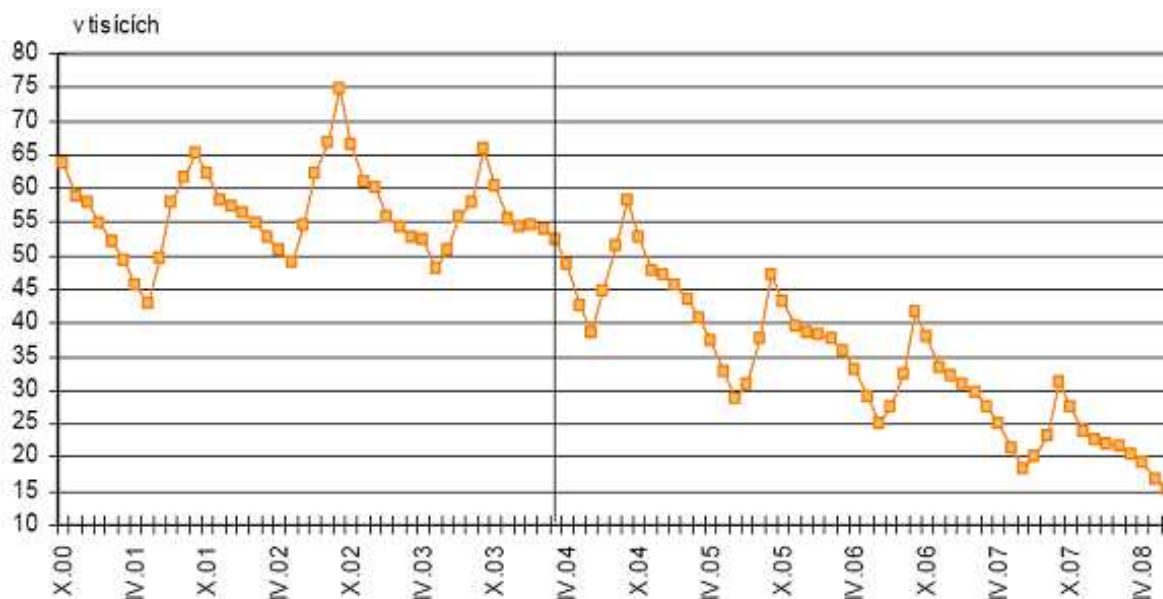
Za posledních šest let je i značný úbytek celkového počtu nezaměstnaných absolventů. „Od září 2003 do září 2007 se jejich počet snížil o 34 600, což představuje pokles téměř na poloviční hodnotu“. [Burdová, Chamoutová 2008; 11]

Ve snižování nezaměstnanosti absolventů hraje roli několik faktorů. Je to především rozšířená nabídka terciárního vzdělání, kdy většina středoškoláků dále studuje a tím oddaluje svůj vstup na trh práce. Dále je tu vliv zahraničních investorů, kteří rozšiřují nabídku pracovních příležitosti, a to hlavně v technických oborech. I nástup populačně slabších ročníků má za důsledek pokles počtu nezaměstnaných absolventů.

Snížení počtu registrovaných nezaměstnaných absolventů na úřadech práce je dáno změnou v nároku na podporu v nezaměstnanosti, tj. pro přiznání podpory v nezaměstnanosti musí absolvent za poslední tři roky alespoň šest měsíců pracovat. Na druhé straně registrací na úřadech práce absolventi nemusí hradit povinné zdravotní pojištění (platí za ně stát).

Následující graf číslo 1 zachycuje počty nezaměstnaných absolventů v rozmezí osmi let, resp. od září 2000 do dubna 2008. Z grafu je patrný vliv ročního cyklu na nárůstu, resp. snížení celkového počtu absolventů – uchazečů o zaměstnání, což úzce souvisí s ukončením školního roku. Tedy největší nárůst nezaměstnaných absolventů se objevuje v zářijových hodnotách. [tamtéž]

Graf číslo 1 – Vývoj počtu nezaměstnaných absolventů v období od října 2000 do dubna 2008

Zdroj : NÚOV

8.2 Míra nezaměstnanosti absolventů škol

Míra nezaměstnanosti absolventů je z hlediska posouzení nezaměstnanosti absolventů objektivnější, než-li absolutní počty všech absolventů. a vypočítá se dle Burdové a Chamoutové (2008; 15) jako :

$$M = \frac{n}{n_c}$$

Mmíra nezaměstnanosti

n..... počet nezaměstnaných absolventů daného druhu vzdělání, skupiny oborů či oboru vzdělání

n_c..... celkový počet absolventů (= zaměstnaných, nezaměstnaných a dále pokračujících ve vzdělávání) v daném druhu přípravy, v dané skupině oborů či v daném oboru vzdělání.

Hodnota míry nezaměstnanosti absolventů vypovídá o tom, kolik procent absolventů určité skupiny oborů bude nezaměstnaných. Pro získání, co nejpřesnějšího a nejužitečnějšího ukazatele – míry nezaměstnanosti absolventů - došlo k rozšíření statistických dat. Sledují se tedy počty nejenom všech nezaměstnaných absolventů, ale dále i počty nezaměstnaných absolventů, kteří jsou „disponibilní“ a počty „čerstvých“ absolventů – uchazečů o zaměstnání. „Disponibilní“ nezaměstnaní absolventi jsou ti absolventi, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání. Respektive jedná se o redukci všech nezaměstnaných absolventů o ty, kteří nemohou ihned vykonávat zaměstnání. „Čerství“ nezaměstnaní absolventi jsou ti absolventi, kteří úspěšně ukončili studium v uplynulém školním roce. Tedy se jedná o ty absolventy, kteří dokončili školu v období „před termínem zjišťování, tj. při zjišťování v dubnu jde o absolventy, kteří úspěšně ukončili školu v období od 1. května předcházejícího roku do 30. dubna roku zjišťování“ [Burdová, Chamoutová 2008; 13]. Statistiky o „čerstvých“ nezaměstnaných absolventech lze považovat za neoptimálnější pro sledování dané problematiky a také se jimi dá nejlépe stanovit míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti všech absolventů je počítána především z hlediska dlouhodobého porovnání. [Burdová, Chamoutová 2008; 13-15]

8.3 Dlouhodobě nezaměstnaní absolventi

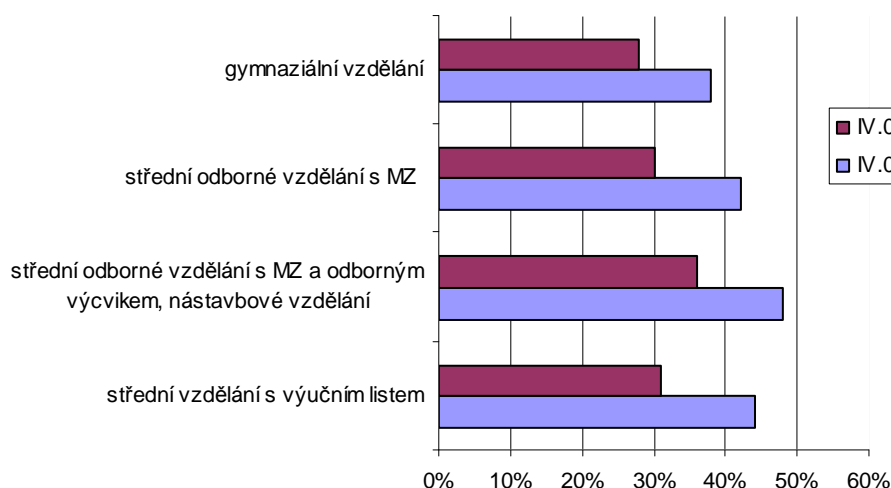
Ke sledování dlouhodobé nezaměstnanosti slouží ukazatel – podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů. Ten se vypočítá jako podíl nezaměstnaných absolventů, kteří jsou v evidenci úřadů práce déle než šest měsíců k celkovému počtu nezaměstnaných absolventů.

V posledních letech však dochází ke snížení podílu dlouhodobě nezaměstnaných absolventů. Důvodem snižování tohoto podílu je i změna definice absolventa a přechod na jednotnou definici úřady práce, viz. kapitola Problematika a vývoj definice absolventa, kde je tento jev rozebírán podrobněji. Ovšem od 1.1. 2005 je už sjednocena definice absolventa – uchazeče o zaměstnání, takže snížení dlouhodobě nezaměstnaných absolventů už není odrazem přechodu na novou metodiku, ale vyplývá z vývoje na trhu práce.

V dubnu 2008 se podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů pohybuje v daných kategoriích vzdělání mezi 27 až 38 %. Obecně platí, že čím vyššího vzdělání absolvent dosáhne,

tím menší je riziko dlouhodobé nezaměstnanosti. Platí to především pro absolventy gymnázií a vysokých škol. Ovšem v roce 2008 došlo k porušení tohoto „pravidla“. Respektive je zde klesající tendence, v posledních dvou letech, jak míry nezaměstnanosti, tak i podílu dlouhodobě nezaměstnaných absolventů středního vzdělání s výučním listem (jedná se absolventy tříletých učebních oborů). Podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů s výučním listem je dokonce v dubnu 2008 nižší (29,5 %) než „podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (30,8 %)“ [Burdová, Chamoutová 2008; 50]. To je zřejmě způsobeno „úbytkem“ absolventů s výučním listem z důvodu nezájmu žáků o toto studium a případy, kdy absolventi tohoto typu vzdělávání následně pokračují v nástavbovém studiu. Na druhé straně je po absolventech s výučním listem zvýšená poptávka v důsledku přílivu zahraničních investorů na tuzemský trh práce. Naopak absolventi nižšího středního vzdělání s výučním listem a absolventi středního odborného vzdělání s maturitou a odborným výcvikem jsou nejvíce ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Následující graf číslo 2 – Podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů dle kategorie vzdělání – ilustruje značný pokles podílu dlouhodobě nezaměstnaných absolventů mezi lety 2007 až 2008, a to u všech kategorií vzdělání. [Burdová, Chamoutová 2008; 49-50]

Graf číslo 2 - Podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů (duben 2007 a 2008)

Zdroj : ISA, upraveno

8.3.1 Problém dlouhodobě nezaměstnaných absolventů

Při dlouhodobé nezaměstnanosti vyvstávají potíže, se kterými se musí absolventi vypořádat. Mezi nejdůležitější patří, dle Orgoníkové a Faldynové (2007; 46):

- nedostatek peněz – práce bývá hlavním zdrojem získávání peněz, kterými posléze mohou absolventi uspokojovat své potřeby
- ztráta aktivity – práce umožňuje člověku být činorodým, umožňuje rozdělení dne na část pracovní a na část volnočasovou
- nízká seberealizace – v práci může jedinec uplatnit svoje schopnosti a dovednosti, které ho mohou utvrzovat v tom, že je užitečný
- omezený sociální kontakt – jedinci jsou vytrženi ze sociálních vazeb mimo rodinu, jsou izolováni od sociálního dění, které by jim jinak zprostředkovávalo zaměstnání
- nedostatek samostatnosti a nezávislosti – jsou odkázáni na ekonomickou podporu, ať už na sociální dávky nebo na podporu rodinou; nemohou tím tedy „stvrdit“ svoji dospělost

9. Politika zaměstnanosti

Potůček (1995; 65-66) rozlišuje čtyři funkce politiky zaměstnanosti, jsou to :

1. příprava pracovních sil pro uplatnění na trhu práce

Tato funkce je v kompetenci vzdělávací soustavy, resp. škol. Školy zprostředkovávají svým žákům a studentům potřebné dovednosti a znalosti potřebné k uplatnění na trhu práce. Proto „pružnost vzdělávací soustavy, její schopnost adaptovat se na požadavky trhu práce (..) výrazně (..) ovlivňuje zaměstnanost“ [tamtéž]. Je zde obsažena i rekvalifikační funkce, která je potřebná pro získávání nových poznatků a schopností pro výkon měnících se profesí.

2. aktivní ovlivnění trhu práce s cílem zvýšit jeho absorpční schopnosti

Dále se dělí na : přímé ovlivnění, např. podpory vzniku nových pracovních míst a na nepřímé ovlivnění pracovního trhu. To se děje pomocí různých forem podpor, ať už pomocí nezaměstnanému začít podnikat nebo podporou zaměstnavatelům nabízející nová pracovní místa.

3. zprostředkování informací o aktuální nabídce a poptávce na trhu práce

Jedná se o pomoc při hledání zaměstnání pro nezaměstnané. Toto poradenství je určeno především pro rizikové skupiny, mezi které se počítají dlouhodobě nezaměstnaní, občané se zdravotním postižením či osoby starající se o děti do 15 let.

4. finanční podpora v nezaměstnanosti

Finanční podpora je poskytována osobám, které nemohou najít zaměstnání prostřednictvím příspěvku v nezaměstnanost.

Politika zaměstnanosti je poté členěna dle toho, na jaké funkce je kladen větší důraz, tedy na :

a) politiku aktivní : Ta klade důraz na vznik nových pracovních míst a na přípravu nových pracovních sil [Potůček 1995;65]. Zákon o zaměstnanosti „definuje aktivní politiku zaměstnanosti jako *souhrn opatření, která směřují k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti*“ [zákona č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 104; zvýrazněno v originále]. Je realizována prostřednictvím úřadů práce a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Cílem aktivní politiky zaměstnanosti je předcházet nezaměstnanosti a vytvářet nová pracovní místa. Dalším úkolem je také „zaktivizovat“ osoby bez zaměstnání, aby se zařadily „mezi ekonomicky aktivní účastníky na trhu práce“ [tamtéž].

b) politiku pasivní : Ta je zaměřena na poskytování finanční podpory nezaměstnaným. Pasivní politika je dále dělena na :

1. systém pojištění v nezaměstnanosti : jedná se o tzv. podpory v nezaměstnanosti

2. systém státní pomoci v nezaměstnanosti : jedná se o systém dávek [Brožová 2003; 131]

Cílem pasivní politiky zaměstnanosti je tedy finanční a sociální zabezpečení v případě, že se daná osoba ocitne bez zaměstnání..

Pro přiznání podpory v nezaměstnanosti platí zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, §41. Ten stanovuje nároky na přiznání dávek v nezaměstnanosti, resp. absolvent musí za poslední tři roky minimálně šest měsíců být

zaměstnán či vykonávat jinou výdělečnou činnost (resp. musí odvádět pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti), aby mohl být zařazen do evidence uchazečů o zaměstnání na úřadě práce.

9.1 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti je „souborem nástrojů podporujících vstup nezaměstnaných na trh práce“ [Kotýnková, Němec 2003; 29].

Nástroje aktivní politiky jsou zejména :

- Rekvalifikace – je uplatňována pro získání nové kvalifikace nebo pro rozšíření stávající kvalifikace. Rekvalifikace je poskytována i osobám, které dosud žádnou kvalifikaci nezískali za účelem zvýšení jejich pracovního uplatnění.
- Investiční pobídky – jsou vydávány zaměstnavatelům a slouží pro hmotné zabezpečení při vytváření nových pracovních míst nebo pro rekvalifikace či školení nových zaměstnanců.
- Veřejně prospěšné práce – časově omezené pracovní příležitosti, které jsou vykonávány ve prospěch obcí, státních nebo jiných institucí. Častou náplní práce bývá úklid a údržba veřejných prostranství, veřejných budov, komunikací apod. Zaměstnavatel tyto pracovní příležitosti vytváří na základě dohody s úřadem práce.
- Společensky účelná místa – jsou zřizována zaměstnavatelem na základě dohody s úřadem práce pro uchazeče o zaměstnání, kterým nelze nalézt pracovní příležitost jiným způsobem. Společensky účelná místa mohou být vytvářena i uchazečem o zaměstnání, po dohodě s úřadem práce, kterému toto místo slouží pro výkon samostatné výdělečné činnosti.
- Příspěvek na zapracování – dle uzavřené dohody s úřadem práce může zaměstnavatel získat příspěvek na zapracování, jestliže do pracovního poměru přijme uchazeče o zaměstnání, jemuž úřad práce věnuje zvýšenou pozornost (dle paragrafu 33 od 1.1. 2009 do této kategorie patří osoby do 20 let věku, osoby se zdravotním postižením, osoby pečující o dítě do 15 let věku aj.) [Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.; Část pátá]

Dle §105 zákona o zaměstnanosti k opatření aktivní politiky zaměstnanosti patří také poradenství, které je v kompetenci úřadů práce. Cílem poradenství je určení kvalifikačních a osobnostních předpokladů osob pro volbu povolání, zprostředkování zaměstnání, výběr přípravy k práci osob se zdravotním postižením a volba vhodných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.

V rámci aktivní politiky zaměstnanosti jsou realizovány mnohé projekty prostřednictvím úřadů práce, mezi kterými lze jmenovat program s názvem „První příležitost“, který je zacílen na mladé lidi či program „Leonardo da Vinci“.

Mezi projekty vycházející ze spolupráce s Evropskou unií lze uvést Národní program reforem či projekty Iniciativy společenství Equal. Stručná charakteristika daných programů je uvedena v dalším textu.

9.1.1 Národní program reforem

Národní program reforem (NPR) je vytvářen od roku 2005 a je plánován na tříleté období, resp. 2008-2010. Vychází z Lisabonské strategie zaměstnanosti (plánována v horizontu deseti let, tzn. 2001-2010) a jejím cílem je zlepšování hospodářské výkonnosti Evropské unie. Účelem NPR je konkretizovat hospodářský růst a možnosti zaměstnanosti v daném státě.

Vláda České republiky si v NPR stanovila mnohé cíle v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání. Mezi ně patří především úkol dosažení větší pružnosti trhu práce - v modernizaci aktivní politiky zaměstnanosti, resp. pomoc rizikovým skupinám nalézt vhodné zaměstnání, a tím přispět ke snížení dlouhodobé nezaměstnanosti. [Burdová, Chamoutová; 2008]

9.1.2 Iniciativa společenství EQUAL

Projekty EQUAL, uskutečněné v období 2000 – 2006, podporovaly mezinárodní spolupráci na celém území EU. Cílem byl především boj proti diskriminaci a proti nerovnostem na trhu práce, tedy podpora znevýhodněných skupin na trhu práce, mezi které se počítají i absolventi⁵.

⁵ Iniciativa společenství EQUAL; [online], [cit. 27.4.2009] Dostupné z : <http://www.equalcr.cz/clanek.php?lg=1&id=1>

9.1.3 První příležitost

Jedná se o program, který je především určen mladým lidem do 25 let, kteří samostatně nenalezli zaměstnání. Je realizován prostřednictvím úřadů práce, které poskytují uchazečům po dobu dvou měsíců intenzivní poradenství. Pokud po této době je stále uchazeč nezaměstnaný je s ním sestaven Individuální akční plán s cílem do šesti měsíců nalézt kandidátovi umístění na trhu práce⁶.

9.1.4 Leonardo da Vinci

Projekt je zaměřen na celoživotní vzdělávání a „zaměřen na **odborné vzdělávání a přípravu** na jiné než vysokoškolské úrovni“, v rámci tohoto projektu jsou poskytovány stáže a odborné praxe v zahraničí⁷.

10. Příčiny nezaměstnanosti absolventů

Hlavní příčiny nezaměstnanosti absolventů zahrnují zvláště rozdílný vývoj profesního vzdělávání absolventů a potřebami trhu. Probíhající restrukturalizace firem a určitá neschopnost a nezájem absolventů uplatnit se na trhu práce přispívá k nezaměstnanosti absolventů škol. Samotní absolventi mívají často nereálné představy o výši platu a i jejich mínění o kvalifikační dovednosti bývají nadhodnocené. Respektive odmítají přijmout pracovní místo pod úrovní jejich vzdělání nebo změnit svoji profesi. Na druhé straně zařazení absolventů do pracovního procesu ovlivňuje špatná situace s byty, která omezuje jejich mobilitu za vhodným zaměstnáním. Další nevýhodou absolventů je jejich chybějící praxe. V porovnání se zaměstnanci odcházejícími do důchodu plyne, že pracovníci s mnohaletou praxí disponují větším množstvím odborných znalostí a zkušeností. Naopak čerství absolventi nejsou zatíženi rutinními postupy, kterým jsou navyklí dlouholetí pracovníci. Také mají obsáhlejší teoretické znalosti získané v průběhu studia a v novém pracovním prostředí jsou

⁶ ÚP- program “První příležitost“;[online], [cit. 25.4.2009] Dostupné z : <http://sos.lidem.net/clanky/program-prvni-prilezitost>

⁷ Leonardo da Vinci; [online], [cit. 25.4.2009] Dostupné z : http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=62 .

adaptabilnější, ochotni učit se novým věcem a dále se vzdělávat a v neposlední řadě zaměstnavatel může využít jejich potenciálu řešit úkoly novými a netradičními způsoby. [Mareš, Sirovátka 2003; 130]

V další části jsou uvedeny důvody nezaměstnanosti, tak jak je vidí a dle svých pracovních zkušeností dovedou odhadnout pracovníci na úřadech práce. Ti se s nezaměstnanými absolventy denně setkávají a pracují s nimi, proto mají celkový přehled o jejich situaci na trhu práce. Druhý pohled na danou problematiku přinášejí názory samotných zaměstnavatelů, proč nezaměstnají právě absolventy. A tedy i jejich odpovědi naznačují, proč se absolventi mohou stát nezaměstnanými.

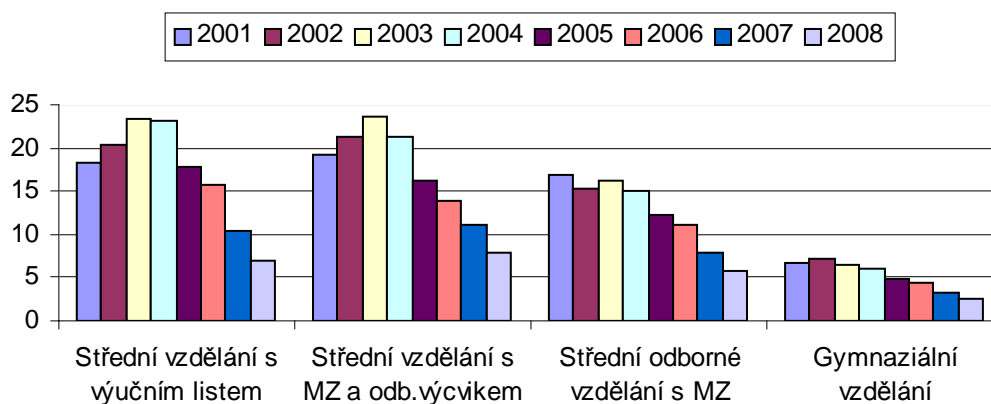
10.1 Vliv dosaženého vzdělání na nezaměstnanost absolventů

10.1.1 Souvislost mezi úrovní dosaženého vzdělání a nezaměstnaností absolventů

Vliv na to, zda se absolvent stane s větší pravděpodobností nezaměstnaným, má jeho dosažené vzdělání. Platí nepřímá úměra, že čím vyšším vzděláním jedinec disponuje, tak tím má menší pravděpodobnost stát se nezaměstnaným. Ilustrují to i míry nezaměstnanosti z dubna roku 2008, kde například vyučení dosahovali 6,9 % a absolventi gymnázií 2,5 %. [Burdová; Chamoutová 2008; 15]

Bližší porovnání uvádí graf číslo 3 – Vztah míry nezaměstnanosti absolventů a jejich dosaženého vzdělání, ve kterém jsou uvedeny míry nezaměstnanosti absolventů v rozmezí osmi let, resp. od roku 2001 do roku 2008. Míra nezaměstnanosti absolventů je počítána z dubnových hodnot nezaměstnaných absolventů. Z grafu je patrný celkový pokles míry nezaměstnanosti absolventů, a to ve všech kategoriích vzdělání. Při porovnání jednotlivých kategorií vzdělání je zřejmé, že se zvyšující kategorií vzdělání klesá míra nezaměstnanosti absolventů. A to především u gymnaziálního vzdělání a u středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou, což je zčásti způsobeno i tím, že absolventi pokračují dále v terciárním vzdělávání.

Graf číslo 3 – Vztah míry nezaměstnanosti absolventů a jejich dosaženého vzdělání, duben 2001 – duben 2008 (v %)

Zdroj : NÚOV, upraveno

10.1.2 Skladba nezaměstnaných absolventů z hlediska profesního složení

Vedle dosaženého vzdělání rozhoduje i obor, který jedinec absolvoval, o tom, zda snáze nalezne zaměstnání či nikoliv. V sekundárním vzdělávání jsou nejčetněji zastoupeny tyto obory (počet absolventů převyšuje 4900) : zdravotnictví, strojírenství, elektrotechnika, zemědělství a turismus, gastronomie a hotelnictví, ekonomika a administrativa a stavebnictví. Srovnání umožňuje tabulka číslo 1, kde jsou znázorněny jednotlivé skupiny oborů a jejich míry nezaměstnanosti, kterých dosahovaly v dubnu 2008.

Tabulka číslo 1 – Míry nezaměstnanosti absolventů vybraných skupin oborů vzdělání v dubnu 2008

Skupiny oborů*	Vyučení		Vyučení s maturitní zkouškou		SOŠ s maturitní zkouškou	
	NZ	mNZ	NZ	mNZ	NZ	mNZ
Strojírenství a strojírenská výroba	280	4,4 %	81	4,3 %	164	4,8 %
Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	115	3,6 %	163	5,7 %	222	4,5 %
Stavebnictví, geodézie a kartografie	217	6,8 %	11	5,6 %	146	4,9 %
Zemědělství a lesnictví	211	8,1 %	19	9,0 %	157	7,4 %
Zdravotnictví	6	6 %	-	-	93	2,2 %
Ekonomika a administrativa	53	8,1 %	53	12,3 %	571	5,6 %
Gastronomie, hotelnictví a turismus	646	8,4 %	78	7,3 %	228	8 %

Zdroj : NÚOV, upraveno

Pozn. ve skupině oborů zdravotnictví nejsou žádné kategorie vyučení s maturitní zkouškou

* skupiny oborů, které absolvovalo nad 4900 studentů

NZpočet nezaměstnaných absolventů

mNz..... míra nezaměstnanosti absolventů

Nejnižší míry nezaměstnanosti dosahují absolventi ve zdravotnických oborech, a to především v kategorii vzdělání s maturitou. Nízké míry nezaměstnanosti, jichž dosahují tyto obory již řadu let, poukazuje na zvýšenou poptávku těchto absolventů na trhu práce.

Strojírenské obory se v dubnu 2008 potýkaly s poměrně nízkou mírou nezaměstnaností absolventů. Což bylo způsobeno zahraničními investory, kteří dodávali zakázky na tuzemský trh. Také i odchod pracovníků ve vyšší věkové kategorii z trhu práce

s touto kvalifikací umožnil nástup nových pracovníků, a tedy i absolventů strojírenských oborů.

U elektrotechnických oborů je poměrně nízká míra nezaměstnanosti, a tudíž absolventi zaujímají dobré postavení na trhu práce.

V rámci stavebních oborů se zvýšenou mírou nezaměstnanosti potýkají především absolventi učebních oborů. Ovšem se současným rozvojem stavebnictví a zvýšené poptávce po stavebních pracích se míra nezaměstnanosti tohoto oboru postupně snižuje. Na druhé straně panuje nezájem mladých lidí tyto obory studovat. Proto často dochází k zaměstnávání levné pracovní síly ze zahraničí. Popřípadě zaměstnávání pracovníků načerno, přičemž někteří z nich mohou být registrováni na úřadech práce jako nezaměstnaní.

Dlouhodobým trendem je i vysoká míra nezaměstnanosti absolventů zemědělských oborů, což je způsobeno především útlumem tohoto odvětví a z toho plynoucí menší nabídka pracovních míst. Především vyučení s maturitní zkouškou se potýkají s největší nezaměstnaností. V dubnu 2007 jejich míra nezaměstnanosti dosahovala 16,1 %.

Za „nadprodukcí“ bývá označováno velké množství absolventů ekonomických oborů, a to především na středních odborných školách s maturitou. Je to především způsobeno rozporem mezi poptávkou na trhu a nabídkou odborného vzdělávání. Avšak v posledních letech došlo ke snížení míry nezaměstnanosti v této kategorii vzdělání. Maturanti ekonomických oborů dosahují nadprůměrné míry nezaměstnanosti především na regionální úrovni, což může být způsobeno vysokými počty absolventů, a zároveň malým zájmem ze strany zaměstnavatelů o absolventy tohoto zaměření.

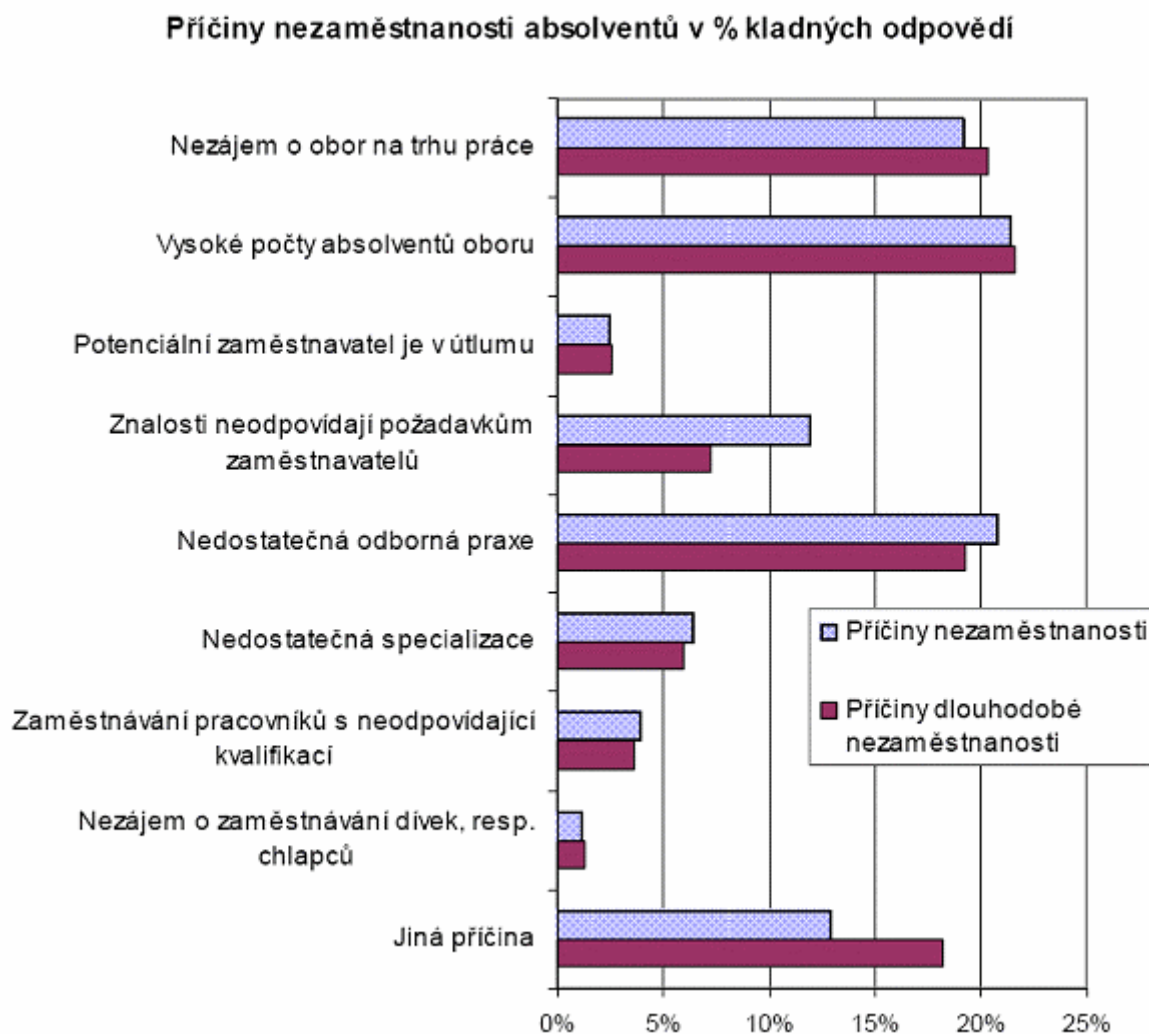
Významného zlepšení míry nezaměstnanosti dosáhla obor Gastronomie, hotelnictví a turismus, a to především v posledních dvou letech. Vyučení s maturitní zkouškou dosahují mírně podprůměrné hodnoty míry nezaměstnanosti a absolventi středních odborných škol s maturitou a absolventi středního vzdělání s výučním listem dosahují mírně nadprůměrné hodnoty. [Burdová, Chamoutová 2008; 46-47]

10.2 Důvody nezaměstnanosti absolventů podle názorů pracovníků úřadu práce

Výzkum, který je prováděn v rámci Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce – ISA, mapuje názory pracovníků úřadu práce k problematice uplatnění absolventů škol na trhu práce. Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 64 úřadů práce v období od prosince 2006 do února 2007.

Částí výzkumu bylo i zjišťování důvodů kvůli kterým jsou absolventi nezaměstnaní, což ilustruje graf číslo 4 – Příčiny nezaměstnanosti absolventů-. Pracovníci úřadu práce spatřují příčiny neúspěchu absolventů na trhu práce především ve třech oblastech. Za nejčastější důvody jsou označovány **„vysoké počty absolventů určitých oborů vzdělání, nedostatečná praxe a (...) chybějící zaměstnavatel, který by měl o absolventy odpovídajících oborů zájem“** [Burdová, Trhlíková 2007; 6; zvýrazněno v originále]. Další příčinu toho, že absolventi zůstanou nezaměstnaní, spatřují pracovníci úřadu práce v nedostatečné znalosti absolventů, které neodpovídají nárokům zaměstnavatelů. K odpovědi „jiná příčina“ zařazovali pracovníci především neochotu absolventů pracovat ve vystudovaném oboru, což může úzce souviset s platovým ohodnocením a pracovními podmínkami daného povolání.

Graf číslo 4 – Příčiny nezaměstnanosti absolventů

Zdroj : ISA

10.3 Důvody zaměstnavatelů pro nepřijetí absolventa

Studie, Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol za rok 2008, která je součástí projektu Vzdělávání – Informace – Poradenství - VIP Kariéra, vyhodnocuje dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo celkem 950 firem ze sekundárního, terciárního a kvartérního sektoru⁸.

⁸ Sekundární sektor zahrnuje průmysl a řemesla, terciární sektor obchod a služby a do kvartérního sektoru jsou řazeny vyšší a kvalifikačně náročnější nemateriální služby, mezi které se řadí výzkum, věda, školství aj.

Tato studie se zabývá i důvody, proč jsou absolventi přijímáni, resp. nepřijímáni do pracovního poměru z pohledu zaměstnavatelů. Názor zaměstnavatelů pomůže nastínit další možné spektrum příčin nezaměstnanosti absolventů.

Ovšem většina firem se přijímání čerstvých absolventů nebrání : v sekundárním sektoru je celkový průměr přijímaných absolventů ze všech nově přijímaných pracovníků 18,8 %, v terciárním sektoru je to 11,4 % a v kvartérním 14,7.

Ačkoliv přijímání absolventů nijak nezvýhodňují či nepreferují (sekundární sektor 78% odpovědí a v terciárním i kvartérním sektoru shodně 72% odpovědí). [Kalousková, Vojtěch 2008; 23]

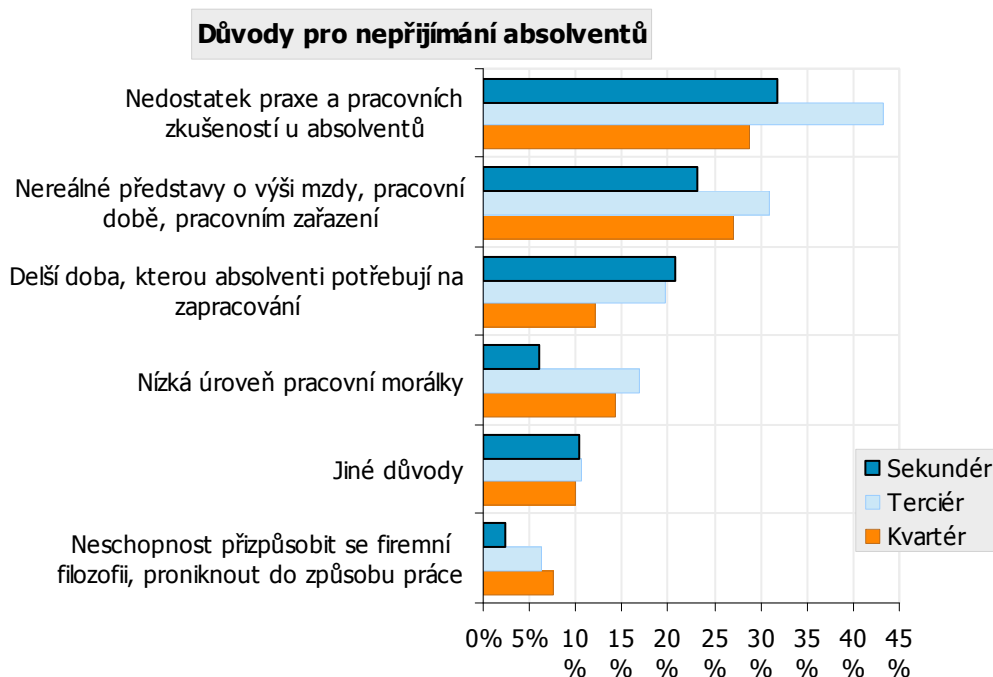
Důvody, proč firmy nezaměstnají absolventy, shrnuje graf číslo 5 – Důvody nepřijímání absolventů zaměstnavateli. Nejčastější příčinou, kterou zaměstnavatelé uváděli, byla nedostatečná praxe a málo pracovních zkušenosti. Požadavek praxe se nejvýrazněji objevoval v terciárním sektoru. Dalšími nejčastějšími důvody jsou nereálné představy o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazením. Následují důvody pro odmítnutí absolventa jako doba, potřebná pro zapracování na pracovišti či nízká úroveň pracovní morálky. Na posledním místě se objevuje důvod neschopnosti přizpůsobit se firemní filozofii.

Jako další důvody nepřijímání absolventů lze zmínit ty, které doplnili do dotazníkových archů sami zaměstnavatelé.

Mezi nejčastější pařily :

- snižování počtu pracovníků
- nedostatek volných pracovních míst
- nedostatek praxe (na některé pozice nelze přijmout absolventy bez praxe, např. ve zdravotnictví)
- obava, že své první zaměstnání absolvent brzy opustí za účelem získání lepší pracovní pozice [Kalousková, Vojtěch 2008; 31-32]

Graf číslo 5 – Důvody nepřijetí absolventů zaměstnavateli

Zdroj: ISA

11. Situace absolventů škol v regionu Jičínsko

11.1 Okres Jičín z pohledu kraje

Region Jičínsko se nachází v Královéhradeckém kraji. Tento kraj se skládá z dalších čtyř regionů, a to jsou Náchodsko, Trutnovsko, Rychnovsko a Královéhradecko.

V minulém roce (duben 2008) byla míra nezaměstnanosti absolventů (se středoškolským či vyšším odborným vzděláním) v Královéhradeckém kraji 4,6 %, což odpovídá 314 absolventům. Přičemž na jednoho absolventa – uchazeče o zaměstnání v dubnu 2008 připadalo 0,6 volných pracovních míst. Tato hodnota odpovídá průměru stanoveného pro celou Českou republiku, který také dosahuje hodnoty 0,6. Z tohoto čísla vyplývá, že počet

volných míst pro absolventy je v Královéhradeckém kraji relativně hodně, neboť jeho hodnota je menší než jedna.

V celorepublikovém srovnání míry nezaměstnaných absolventů se kraj nachází na pátém místě, což jej řadí k regionům s nízkou nezaměstnaností absolventů. Nižších měr nezaměstnanosti absolventů dosáhly, např. hlavní město Praha 2,7 % či Plzeňský kraj 3,8 %.⁹

11.2 Charakteristika okresu Jičín

Okres Jičín se nachází v severozápadní části Východních Čech. Celkový počet obyvatel je 77 368 a svojí rozlohou (887 km²) patří spíše k menším okresům. Jičínský okres je tvořen třemi spádovými oblastmi. Jičín, Hořice a Nová Paka patří k obcím s rozšířenou působností.

Charakteristickým pro tento okres je zaměření na zemědělství a průmysl. Ten má velké zastoupení ve větších městech, a to především v Jičíně, kde se soustředí strojírenské, elektrotechnické, stavební a potravinářské podniky. Dále Nová Paka, ve které se nachází textilní, elektrotechnický a strojírenský průmysl. Také v Hořicích je rozšířen textilní a strojírenský průmysl.

K tradičním odvětvím regionu patří zemědělství. Hnědozemě a černozemě patří k nejrozšířenějším a nejrůdnějším půdám okresu.

V severozápadní části okresu se nachází chráněná krajinná oblast Český ráj, kde leží Prachovské skály. Ty patří k nejnavštěvovanějším a jsou hlavním zdrojem příjmu z turistického ruchu.

Z pohledu nezaměstnanosti na Jičínsku jsou v současné době monitorovány pozitivní aspekty, které příznivě ovlivňují nezaměstnanost. Mezi nejdůležitější lze jmenovat rozšíření průmyslových zón v Jičíně a v Hořicích, vybudování wellness komplexu „Lázeňský resort Strom života“ v Lázních Běláhrad. Také celková orientace okresu na zahraniční trhy a sezónní práce přispívají ke snižování nezaměstnanosti. Na druhé straně faktory jako celosvětová ekonomická recese, snížení exportu v důsledku kurzu koruny a orientace na automobilový průmysl, u kterého nastal celosvětový pokles, negativně ovlivňují nezaměstnanost, resp. mají podíl na jejím zvyšování¹⁰.

⁹ Královéhradecký kraj 2008; [online], [cit. 20.4. 2009] Dostupné z : http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/Nezamestnanost/08_KralovehradeckyNZ_2008.pdf

¹⁰ Úřad práce v Jičíně – Zpráva o situaci na trhu práce v roce 2008; [online], [cit. 3.5. 2009] Dostupné z : http://portal.mpsv.cz/sz/local/jc_info/mes_stat/ra2008.pdf

11.3 Zastoupení absolventů-uchazečů o zaměstnání na Jičínsku

V okrese Jičín absolventi – uchazeči o zaměstnání v roce 2008 zaujímaly v celkovém objemu evidovaných uchazečů na úřadě práce 6,58 % z celkového počtu 2 568 evidovaných uchazečů. Z tabulky číslo 2 – Statistika evidovaných absolventů – uchazečů o zaměstnání v okrese Jičín - je patrné, že nejčetnější skupinu, evidovanou na úřadu práce, tvořili absolventi s výučním listem, a to 38,46 % z celkového počtu všech evidovaných absolventů ucházející se o zaměstnání k 31. 12. 2008. Druhou nejpočetnější skupinou nezaměstnaných absolventů byli ti, kteří dosáhli středoškolského odborného vzdělání s maturitní zkouškou. Dlouhodobě nezaměstnaných absolventů se středoškolským vzděláním je poměrně málo (10) v celkovém zastoupení nezaměstnaných absolventů evidovaných k 31.12. 2008. V průběhu roku 2008 bylo vyřazeno 28 osob se středoškolským vzděláním, které byly evidovány déle než 6 měsíců¹⁰.

Tabulka číslo 2 – Statistika evidovaných absolventů-uchazečů o zaměstnání v okrese Jičín

Kategorie vzdělání	Evidováno k 31.12.2008		Absolventi evidovaní v období 1.1.2008 - 31.12.2008		Vyřazeno z evidence v průběhu období 1.1.2008 – 31.12.2008		Dlouhodobě evidovaní k 31.12.2008	
	počet	% ze všech absolventů	počet	% ze všech absolventů	počet	% evidovaných ve skupině	počet	%
Střední	65	38,46	177	37,03	112	63,28	6	9,23

¹⁰ Úřad práce v Jičíně – Zpráva o situaci na trhu práce v roce 2008; [online], [cit. 3.5. 2009] Dostupné z : http://portal.mpsv.cz/sz/local/jc_info/mes_stat/ra2008.pdf

vzdělání s výučním listem								
Střední odborné vzdělání s MZ a odborným výcvikem; Nástavbové vzdělání	23	13,6	75	15,69	52	69,33	0	0
Střední odborné vzdělání s MZ	53	31,36	123	25,73	70	56,91	4	7,55
Gymnaziální vzdělání	2	1,18	4	0,84	2	50	0	0
Vyšší odborné vzdělání	7	4,14	26	5,44	19	73,08	0	0
Vysokoškolské vzdělání	19	11,24	73	15,27	54	73,97	2	10,5 3
Absolventi celkem	169	100	478	100	309	64,64	14	8,28

Zdroj : MPSV

Pozn. Pro účely této bakalářské práce jsou podstatné údaje týkající se nezaměstnaných absolventů se středoškolským vzděláním, absolventi terciárního studia ucházející se o zaměstnání jsou zde uvedeni pro doplnění celkového stavu nezaměstnaných absolventů na Jičínsku.

U absolventů, kteří se evidovali na úřadu práce v Jičíně, byly sledovány určité trendy, charakteristické pro tuto skupinu. A to především jejich příchod na úřad práce za účelem evidence během měsíců září až listopad. Na druhé straně se do evidence hlásí stále větší počet

absolventů, kteří mají alespoň krátkodobé pracovní zkušenosti po ukončení školy. A také absolventi jsou sami aktivní při hledání zaměstnání a nečekají jen na nabídky z úřadu práce. Dvacet absolventů v minulém roce využilo možnosti mít souběžný pracovní poměr. Trendem posledních let je i větší připravenost absolventů na reálný trh práce¹⁰.

11.4 Nabízené poradenské aktivity na úřadu práce v Jičíně pro nezaměstnané absolventy v roce 2008

Poradenské aktivity byly zaměřeny především na uchazeče, kteří spadali do rizikových skupin na trhu práce, mezi ně v roce 2008 patřili i osoby do 25 let. Do této skupiny spadali tedy i absolventi (zákon o zaměstnanosti 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, od roku 2004 nedefinuje pojem absolvent – uchazeč o zaměstnání, ale vymezuje rizikové skupiny, kterým je potřeba věnovat zvýšenou pozornost).

Pro ně pracovníci úřadu práce v Jičíně připravili tyto poradenské aktivity :

INFO pro absolventy – schůzky jsou speciálně určeny pro nově zaevidované absolventy. V roce 2008 se jich zúčastnilo 86 absolventů ucházející se o zaměstnání. Na schůzkách se absolventi dozvěděli o možnostech, které jim nabízí úřad práce při hledání zaměstnání a také jsou jejich práva a povinnosti vůči úřadu práce.

JOB KLUB START – Jedná se o skupinovou aktivitu, která je pořádána jednou týdně v rozmezí pěti týdnů. Schůzka trvá 2,5 – 3 hodiny. Job Klub START je zaměřen především pro absolventy středních a vysokých škol a pro osoby do 25 let věku, které by mohly být ohroženy sociální exkluzí. Do tohoto poradenského programu jsou zařazováni ti absolventi, u nichž se jejich zprostředkovatelé na úřadu práce domnívají, že aktivita rozšíří a doplní jejich znalosti. V minulém roce poradenský program dokončilo 15 osob (pozváno bylo 24 osob). Na jednotlivých schůzkách byla probírána tato témata : orientace na trhu práce, formy kontaktu se zaměstnavateli, orientace na portálu MPSV, struktura motivačního dopisu a životopisu, nácvik přijímacího pohovoru, jaké možnosti pro zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce nabízí úřad práce, seznámení se zákoníkem práce a zákonem o zaměstnanosti.

JAK – Poradenský program pro absolventy, který je „zkrácenou verzí“ Job Klubu START. Jedná se o dvě schůzky v rozsahu 2 hodin. V roce 2008 se ho zúčastnilo 51

¹⁰ Úřad práce v Jičíně – Zpráva o situaci na trhu práce v roce 2008; [online], [cit. 3.5. 2009] Dostupné z : http://portal.mpsv.cz/sz/local/jc_info/mes_stat/ra2008.pdf

absolventů. Na této poradenské aktivitě byl uchazeč seznámen s tvorbou životopisu a vhodné sebereprezentace při přijímacím pohovoru¹⁰.

Pracovníci úřadu práce hodnotí poradenskou činnost JAK jako přínosnější oproti Job klubu START pro ty uchazeče, u nichž jsou evidovány různé překážky a problémy při pravidelném docházení na tyto aktivity (ať už z důvodu dojíždění na úřad práce aj.). Job klub START je náročný z časového hlediska a uchazeči často nedodrží disciplínu pravidelné docházky na tuto aktivitu. Svě absence pak musí písemně doložit. JAK naproti tomu je obsažen ve dvou schůzkách, které jsou také méně časově náročné, a proto jsou uchazeči o zaměstnání vítané. Na druhé straně Job klub START nabízí uchazečům praktické vyzkoušení naučených dovedností, individuální přístup a hlubší zaměření na danou problematiku.

Absolventi – uchazeči o zaměstnání se mohou zúčastnit dalších poradenských aktivit na úřadu práce, které však nejsou primárně zaměřeny na absolventy a jsou nabízeny všem nezaměstnaným. Mezi nejdůležitější lze jmenovat *Individuální akční plán*, který je dle novely zákona o zaměstnanosti (§ 33), platné od 1.1. 2009, vypracováván a poskytován uchazečům o zaměstnání, kteří jsou v evidenci úřadu práce déle než pět měsíců. Jedná se tedy o dokument, který je sepisován s uchazečem o zaměstnání na úřadu práce za účelem zvýšení jeho možnosti uplatnění na trhu práce. Pracovník pro zprostředkování nejprve s uchazečem analyzuje jeho potenciál, jaké jsou jeho možnosti, dovednosti a jaké on má představy o svém zaměstnání. Poté sepišou Individuální akční plán a stanoví opatření a postupy v harmonogramu 3-6 měsíců.

Dalšími poradenskými aktivitami jsou například : *Písemná dokumentace* – uchazeči se učí jak vytvořit a správně sepsat životopis, *Kompetence pro trh práce* – rozvoj měkkých (neboli neprofesních či také klíčových) dovedností, pracovní právní minimum (zákon o zaměstnanosti, zákoník práce), *Práce v zahraničí* – jaké jsou možnosti a co by měl pracovník znát při vycestování za prací do Evropské unie, *Sebereprezentace* – zde se učí uchazeči nácviku přijímacího pohovoru a správné komunikace se zaměstnavatelem, a jiné.

11.5 Rozhovory s nezaměstnanými absolventy

Pro bližší osvětlení nezaměstnanosti absolventů byly realizovány rozhovory se samotnými absolventy ucházejícími se o zaměstnání ve zkoumané lokalitě. Celkově bylo provedeno

devět rozhovorů s absolventy-uchazeči o zaměstnání, z nichž pět byli muži a čtyři ženy. Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání byli v souboru zachyceni čtyři absolventi středních odborných škol, ve kterých po úspěšném absolvování získali maturitní vysvědčení a pět absolventů středního vzdělání, po jejichž ukončení obdrželi výuční list. Všichni dotazovaní z druhé jmenované skupiny byli absolventy tříletých oborů.

Osm respondentů se evidovalo na úřadu práce v Jičíně v období od září do listopadu roku 2008 a v době, kdy s nimi byly vedeny rozhovory, tj. duben 2009, byly už řazeny mezi dlouhodobě nezaměstnané absolventy (devátý respondent byl v evidenci od září 2007). Proto už lze zmapovat jejich zkušenosti se zaměstnavateli, které získali při prvním kontaktu s nimi.

11.5.1 Obecná charakteristika dotazovaných

Adam (19 let) v evidenci úřadu práce od září 2008. Praxe v rámci školní výuky celkem 15 měsíců, další praxe žádná. Absolvoval střední školu s výučním listem, obor kuchař, číšník.

Boris (20 let) v evidenci na úřadu práce od září 2008. Praxe v rámci školní výuky žádná. Pracoval na různých letních brigádách, které byly mimo jeho studovaný obor. Nejvyšší dosažené vzdělání – střední odborná škola s maturitní zkouškou, obor počítačové systémy.

Cilka (19 let) v evidenci úřadu práce od listopadu 2008. Praxi v oboru absolvovala v 1.ročníku studia, další žádná praxe či letní brigády. Zaměstnána jednou, pracovala mimo vystudovaný obor. Absolvovala střední školu s výučním listem, obor kuchařka, číšnice.

Dana (20 let) v evidenci na úřadu práce od listopadu 2008. Praxe v rámci školní výuky 15 měsíců, letní brigády ve studovaném oboru. Zaměstnána dvakrát, pracovala ve vystudovaném oboru. Absolvovala střední vzdělání s výučním listem, obor kuchařka, číšnice.

Eva (21 let) v evidenci úřadu práce od září 2008. Praxe 14 dní v mateřské školce ve 2.ročníku studia, žádné letní brigády. Nejvyšší dosažené vzdělání střední odborná škola sociálně správně ukončená maturitní zkouškou.

Fanda (20 let) v evidenci úřadu práce od září 2008. Praxe v rámci školní výuky 14 dnů, žádné letní brigády. Absolvoval střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou, obor strojírenství.

Gabriel (20 let) v evidenci na úřadu práce je od září 2008. Praxi absolvoval ve svém oboru v rámci školní výuky, zhruba 15 měsíců, mimo školní výuku praxe žádná. Nejvyšší dosažené vzdělání střední vzdělání s výučním listem, obor truhlářství.

Hana (20 let) v evidenci úřadu práce od září 2008. Praxe v rámci školní výuky 10 měsíců. Letní brigády žádné. Nejvyšší dosažené vzdělání střední škola s výučním listem, obor prodavačka smíšeného zboží.

Honza (22 let) v evidenci úřadu práce od října 2007. Praxe ve studovaném oboru žádná (studentská aktivita-prodávání pečiva během přestávek ve škole), letní brigády žádné. Nejvyšší dosažené vzdělání střední odborná škola s maturitní zkouškou, obor ekonomika, podnikatelství.

11.5.2 Aktivní přístup k hledání zaměstnání

V návaznosti na příchod do evidence nezaměstnaných uchazečů byla respondentům položena otázka týkající se toho, co dělali po absolvování školy. Záměrem této otázky bylo zjistit, jak respondenti přistupovali k nově nabytému statusu – absolvent školy a jak se postavili k tomu, že prvně vstupují na trh práce. Většina respondentů po ukončení školy v červnu, a v následujících měsících červenci a srpnu, kdy ještě byli bráni jako studenti (resp. sociální a zdravotní pojištění za ně platil stát), se přihlásila hned v září na úřad práce.

Eva

„No, to jsem měla prázdniny a pak od půlky září jsem šla na pracák.“

Honza

„Po absolvování jsem šel na pracák...“

„No, hnedka po té škole vlastně.“

Všichni dotazovaní ovšem vykazovali určitou aktivitu a snahu nalézt zaměstnání. Ovšem pouze jedna respondentka přímo uvedla aktivní hledání zaměstnání v době letních prázdnin. Ostatní respondenti přímo neuváděli, že by si své první zaměstnání hledali v průběhu letních prázdnin. Na druhé straně výzkumné otázky přímo na tuto oblast nebyly zaměřeny, takže to nebylo dostatečně prozkoumáno.

Dana

„A přes to léto jsem si sehnala to, co jsem měla tady. Jsem si to jako všechno oběhla.“

V současné době lze získat nabídky zaměstnání prostřednictvím úřadu práce, inzerce v tisku, agentur práce či přes specializované internetové stránky, které se zabývají zprostředkováním zaměstnání. Pro získání zaměstnání či alespoň tipů a kontaktů na zaměstnavatele je možno využít sociální sítě. Ty zahrnují širší okruh příbuzných, přátel a známých.

Dotazovaní nejčastěji využívali inzertních nabídek, a to především na internetu. Používali také své kontakty na známé, kteří jim mohli být nápomocni při získání zaměstnání.

Adam

„No, už jsem obvolával.“

Eva

„No hlavně jsem koukala na internet, jak mi bylo doporučeno. A pak přes známý, že jsem se všude ptala a tak. To bylo to hlavní.“

Gabriel

„Já se ptal u známejch...“

Jako nejčastější formu kontaktu se zaměstnavateli uváděli dotazovaní především telefonický rozhovor a pokud ten dopadl kladně pro respondenty, tak následovala schůzka přímo u zaměstnavatele.

Cílka

„No zkoušela jsem volat.“

„Nebo jsem se tam šla sama podívat a oni mě okoukli, jako že tady jsem...“

Honza

„No, třeba buďto jenom telefonát.“

11.5.3 Důvody nezaměstnanosti absolventů

Dvě dotazované ženy měly před příchodem do evidence nezaměstnaných na úřadu práce v Jičíně již pracovní zkušenosti, tj. byly zaměstnány na plný pracovní úvazek. Z devíti

dotazovaných osob měly pouze dvě zkušenosti s absolvováním letních brigád, resp. jeden muž pracoval mimo studovaný obor a jedna žena měla zkušenosti s brigádami v rámci svého studovaného oboru. Osm účastníků výzkumu vykonalo školní praxi během svého studia. Délka uskutečněné praxe se však liší podle typu školy, resp. dle dosaženého vzdělání. Více na praxi byli zaměřeni absolventi středního vzdělání s výučním listem, u nichž délka praxe dosahovala až 15 měsíců. Naopak u absolventů středního vzdělání s maturitní zkouškou se praxe vyskytovala minimálně (nejčastěji 14 dní praxe za celou dobu studia).

Nedostatek praxe hodnotili sami respondenti jako jednu z překážek získání zaměstnání.

Honza

„ale nikde mě nevzali, kvůli...že nemám praxi.“

„No a že taky si vybrali někoho jinýho, kdo už tu praxi měl. Měl nějaké zkušenosti.“

Otázka, zkoumající názory respondentů, proč si myslí, že nemohli nalézt zaměstnání, měla za cíl zjistit jejich mínění na toto téma. Otázka zjišťovala subjektivní názor dotazovaných, tedy jak vidí svoji vlastní situaci. Respondenti nejčastěji uváděli právě jako důvod své nezaměstnanosti nedostatek praxe, které nebyl věnován dostatečný prostor v průběhu studia, případně zaměstnavateli byly vyžadovány zkušenosti nad rámec studia.

Fanda

„Hlavně si myslím, že to je kvůli praxi. Že nemám žádnou, v podstatě. Protože to,co jsme měli na střední ,něakejch čtrnáct dní, a to je málo.“

Dana

„...jsou hodně náročný nebo něco.“

Další variantou odpovědi, kterou uváděli dotazovaní, jako druhý nejčastější důvod pro nenalezení zaměstnání, byl nedostatek pracovních míst. V této odpovědi lze spatřit určité zřeknutí se své vlastní odpovědnosti za neumístění se na pracovním trhu, kdy za příčinami své nezaměstnanosti respondenti vidí nepružnost trhu práce.

Adam

„Asi málo pracovních míst, si myslím já.“

Cilka

„Bud' teda už měli plno, anebo já nevím.“

11.5.4 Evidence na úřadu práce

K evidování se na úřad práce vede respondenty především sociální zabezpečení, kdy úřad práce hradí za nezaměstnaného sociální a zdravotní pojištění. Ovšem dotazovaní také viděli v evidenci i určitou nabízenou pomocnou ruku, kdy úřad práce pro ně skýtal možnost získání dalších nabídek zaměstnání.

Cilka

„No, abych tady našla tu práci, že jo.“

Fanda

„A je to asi lepší no. No takový vyšší možnosti.“

Při dlouhodobé evidenci na úřadu práce jsou absolventi – uchazeči o zaměstnání zařazováni do poradenských programů, které úřad práce nabízí, případně mohou využít z některých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Tyto aktivity mají za cíl poskytnout všeobecné informace o trhu práce, pomohou nezaměstnaným absolventům řešit jejich situaci a také je připraví na kontakt se zaměstnavatelem (napsání životopisu, sebe prezentace při přijímacím pohovoru).

Všichni dotazovaní absolvovali alespoň jednu poradenskou aktivitu na úřadu práce v Jičíně. Názory na tyto poradenské programy byly dosti rozličné, ale v zásadě se dají rozdělit do dvou skupin. První skupina hodnotila programy pozitivně, vítala možnost dalšího vzdělání, které na střední škole nezískali.

Adam

„Něco se tady naučím, že jo. Napsat životopis a takhle, to mě nikde neučili. Jo, dobrý.“

Boris

„Tak naučí mě tu napsat životopisy a takový věci. Tak je to docela dobrý.“

Druhá skupina však na toto téma měla poněkud odlišný názor, do kterého zahrnovala i další okolnosti s tím související, např. nutnost pravidelného dojíždění za daným poradenským programem na úřad práce.

Ti respondenti, kteří k poradenským aktivitám nepřístupovali pozitivně viděli v úřadu práce především plátce jejich zdravotního a sociálního pojištění. Tedy v úřadu práce nespatořovali instituci, která jim zajistí další možnosti získání zaměstnání a poskytne možné tipy a rady, jak se dobře uplatnit na trhu práce. U poradenských aktivit tedy neviděli dotazování jejich možnosti a potažmo i klady (ve srovnání s první skupinou), které jim zprostředkoval úřad práce, ale naopak.

Eva

„Ale pro mě osobně, jak já mám tu školu, tak to bylo takový zdlouhavý.“

Honza

„Že se mě zdaj trošku dlouhý.“

12. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit celkový vývoj nezaměstnanosti absolventů škol se středoškolským vzděláním. Celkový počet nezaměstnaných absolventů se v posledních šesti letech snižuje. Což je ovlivněno především rozšířenou nabídkou pracovních příležitostí, na kterých se podílejí zahraniční investoři a i větší dostupnost terciárního vzdělávání, kdy absolventi středních škol mohou dále pokračovat ve studiu na vysokých školách. Také dochází ke snižování dlouhodobě nezaměstnaných absolventů, a to ve všech kategoriích vzdělání. Ovšem nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných absolventů vykazuje střední vzdělání s výučním listem. Důvodem tohoto jevu je především celkové snížení počtu studentů a následně i absolventů dané kategorie vzdělání, ale také to, že absolventi pokračují v nástavbovém studiu.

Dosažené vzdělání ovlivňuje pravděpodobnost, zda absolvent nalezne uplatnění na trhu práce. S vyšším dosaženým vzděláním klesá pravděpodobnost být nezaměstnaným. U určitých oborů vzdělání se objevuje zvýšený počet nezaměstnaných absolventů, např. ekonomie a administrativa, zemědělství a lesnictví aj. Naopak obor vzdělání zdravotnictví byl vyhodnocen jako obor s nízkou mírou nezaměstnanosti.

Nízké počty nezaměstnaných absolventů úzce souvisí s celkovou nezaměstnaností. Pokud by byl vývoj trhu práce nepříznivý, ovlivnilo by to ve vyšší míře nezaměstnanost absolventů, než-li celkovou nezaměstnanost.

Z názorů pracovníků úřadů práce a samotných zaměstnavatelů byly zjištěny nejčastější důvody, které vedou k tomu, že absolventi nemohou nalézt uplatnění na trhu práce. Pracovníci úřadu práce i zaměstnavatelé se shodli na požadavku praxe pro výkon daného zaměstnání, kterou však absolventi často nedisponují. Dalším bodem, ve kterém obě dotazované skupiny vykazovaly stejné názory, byly nereálné nároky absolventů na finanční ohodnocení a i jejich neochota přizpůsobit se daným pracovním podmínkám.

Ke snižování nezaměstnanosti slouží úřadům práce nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které mohou pomoci absolventům – uchazečům o zaměstnání najít uplatnění na trhu práce. V rámci aktivní politiky jsou realizovány projekty, jejichž cílem je podpora zaměstnanosti mladých lidí, tj. i absolventů.

Ve zkoumaném regionu Jičínsko se nezaměstnaní absolventi v roce 2008 podíleli na celkové nezaměstnanosti 6,58 %. Nejpočetnější skupinu nezaměstnaných tvořili absolventi středního vzdělání s výučním listem. Úřad práce v Jičíně poskytuje poradenské

služby určené přímo pro absolventy-uchazeče o zaměstnání, které jim mohou pomoci při hledání zaměstnání. Z rozhovorů s nezaměstnanými absolventy vyplynulo, že dotazovaní nedisponují potřebnou praxí a pracovními zkušenostmi, které od nich potenciální zaměstnavatelé vyžadují. Tohoto svého nedostatku si dotazovaní byly ve většině případů vědomi a vítali možnosti získání nových znalostí a schopností, které jim nabízel úřad práce.

Summary

The goal of this thesis was given the total frame of progression the unemployed graduates and summarize the most frequent causes of unemployed graduates. The unemployed graduates is stepped down gradually in Czech republic, it is given to extensive offer of the tertiary education and also influx of foreign investors to the domestic labour market. The law about employment, no. 435/2004 digest, valid from 2004, haven't defined graduates als risk group yet, which is paid to larger care by intervention work.

The most frequent causes of unemployed graduates are missing work experiences. The next causes are overestimated of graduates about pay assessment and maybe unwillingness of graduates accepts working station with lower qualification. From conversation with unemployed graduates, who are in evidence on the employment office, followed on that missing work experiences feeling als impediment to exercise on the labour market. The employment office in the surveyed region Jičín offers different consulting activities to the unemployed graduates, which help them to level up possibilities of exercise on the labour market.

Použité zdroje a literatura

Brožová, D.(2003). *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-16-4.

Buchtová, B. et al.(2002).*Nezaměstnanost*. Praha:Grada. ISBN 80-247-9006-8.

Duksa, O.(1997).„Nezaměstnanost absolventů škol a mladistvých“. In *Sociální politika*, 4/1997, ročník 23,s.14-15, Praha:MPSV. ISSN 0049-0961.

Faldynová, Z.,Orgoníková, L.(2007). *Vzdělávací a poradenské programy pro absolventy*. Krnov: AKLUB. ISBN 978-80-254-0125-5.

Hodaňová, J.(1999). „Nezaměstnanost absolventů a možnosti úřadů práce“. In *Sociální politika*, 2/1999, ročník 25, s.13, Praha: MPSV.

Kotýnková, M., Němec, O.(2003). *Lidské zdroje na trhu práce*. Havlíčkův Brod: Professional Publishing. ISBN 80-86419-48-7.

Mareš, P.(2002). *Nezaměstnanost jako sociální problém*.Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-08-3.

Mareš, P., Sirovátka, T. (eds.) (2003).*Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*.Brno: Masarykova univerzita.

Potůček, M. (1995). *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-85850-01-X

Školský zákon č. 561/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 7, platný od 1.1. 2005.

Zákon o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, platný od 14.5.2004.

Elektronické zdroje

Absolventi škol a mladiství v evidenci ÚP. [online], [cit. 27.4. 2009] Dostupné z :
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs>

Burdová,J., Chamoutová, D.(2008). *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2008*. Praha : NÚOV. [cit. 5.5.09] [online] Dostupné z :
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabspub08.pdf

Burodová, J., Trhlíková, J., Vojtěch, J.(2007). *Názory pracovníků úřadu práce na uplatnění absolventů škol - 2006*. Praha : NÚOV. [cit. 5.5.2009], [online] Dostupné z :
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/nazory_UP_06.pdf

Husmanns, R.(2007). *Measurement of employment, unemployment and underemployment - Current international standards and issues in their application*. [online], [cit. 7.5. 2009] Dostupné z :
http://www.ilo.org/global/What_we_do/Statistics/lang--en/docName--WCMS_088394/index.htm

Kalousková, P.,Vojtěch, J. (2008). *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol-souhrnný pohled*. Praha: NÚOV. [cit. 5.5.2009], [online] Dostupné z :
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatele_souhrn.pdf

Klasifikace kmenových oborů vzdělání. [online], [cit. 27.4.2009] Dostupné z :
[http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_kmenovych_oboru_vzdelani_\(kkov\)](http://www2.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_kmenovych_oboru_vzdelani_(kkov))

Královéhradecký kraj 2008. [online], [cit. 20.4. 2009] Dostupné z :
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/Nezamestnanost/08_KralovehradeckyNZ_2008.pdf

ÚP- program “První příležitost“.[online], [cit. 25.4.2009] Dostupné z :
<http://sos.lidem.net/clanky/program-prvni-prilezitost>

Leonardo da Vinci; [online], [cit. 25.4.2009] Dostupné z :
http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=62.

Úřad práce v Jičíně – Zpráva o situaci na trhu práce v roce 2008. [online], [cit. 3.5. 2009]
Dostupné z : http://portal.mpsv.cz/sz/local/jc_info/mes_stat/ra2008.pdf

Iniciativa společenství EQUAL. [online], [cit. 27.4.2009] Dostupné z :
<http://www.equalcr.cz/clanek.php?lg=1&id=1>

Všeobecná deklarace lidských práv, čl. 23 a 25. [online], [cit. 20.3.2009] Dostupné z :
http://cs.wikisource.org/wiki/V%C5%A1eobecn%C3%A1_deklarace_lidsk%C3%BDch_pr%C3%A1v

- informační brožury a letáky úřadu práce v Jičíně

Přílohy

Přepisy rozhovorů s nezaměstnanými absolventy

Rozhovor č.1 – Adam

Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?
Střední vyučenej, kuchař, číšník, tady z X..

Co si potom dělal, když jsi ukončil školu ?
Šel jsem potom na pracovní úřad, já jsem nikde ještě nepracoval. Já jsem šel rovnou ze školy na pracovní úřad.

Zkoušel jsi hledat sám práci bez úřadu práce ?
No, už jsem obvolával... tady hotel Y. blízko X. Tam si na mě vzali jenom číslo a řekli, že se ozvou a ještě se neozvali. Takže práci jsem zatím nenašel, ale zkoušel jsem to.

A jak dlouho jsi to zkoušel sám ?
V tom hotelu jsem byl dvakrát, a ještě pak přes známýho, přes kamaráda jsem měl mít zařízený ještě místo barmana. Ve vesnici jedný, ale to taky ještě nedopadlo tak...Taky mi slíbili, že mi zavolaj, ale ještě mi nezavolali...

A jakým způsobem si hledal to zaměstnání ?
No, hlavně to obvolávání asi teda.

Hm. A proč si myslíš, že jsi nemohl najít zaměstnání ?
Asi málo pracovních míst, si myslim já.

Takže potom si se registroval tady na úřadu práce.
No,no,no.

A co bylo důvodem se sem evidovat ?
To aby bylo snazší sehnat práci, né (?). Abych měl snazší najít práci, že mi tady dají nějaký tipy, nebo něco takovýho.

Takže tady na úřadu práce jsi se registroval a jakých programů ses zúčastnil ?
No, byl jsem na tom úvodním pohovoru, na tom byli úplně všichni noví zájemci, co se přihlásili. A teď jsem v tom job clubu. A to je zatím všechno, co tady dělám.

A co si myslíš o těch programech, který tady absolvuješ ?
Eh, tak pro mě jsou určitě dobrý. Něco se tady naučim, že jo. Napsat životopis a takhle, to mě nikde neučili. Jo, dobrý.

Rozhovor č.2 – Boris

Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?
Střední s maturitou.

Jaký obor ?
Jo, počítačový systémy, informační systémy.

A co jsi dělal po škole ?
Po škole ? Právě nic.Se hlásím na vejšku tenhle rok.

Se hlásíš na vejšku ?
No, se hlásím na vejšku.

Ty ses v průběhu tohoto roku rozhodl, že budeš na vysokou nebo jsi to věděl po absolvování
tý střední, že budeš na vysokou ?
No, to jsem věděl po absolvování střední.

Takže jsi ukončil školu a tenhle rok seš...
No, chodil jsem na jazykovku.

Takže to zaměstnání jsi sám hledal, bez pomoci úřadu práce ?
No, zkoušel jsem hledat, no. Zatím to nevyšlo.

A jakým způsobem jsi to zkoušel ?
No, já jsem byl u jednoho a to byl ještě známej. No a ten mi řekl, že teď nemá práci.

A proč si myslíš, že jsi nenašel zaměstnání ?
No ne, tak ten mi řekl, že jak je ta situace špatná, ta krize ekonomická, tak nemá práci ani pro
svoje zaměstnance. Tak asi kvůli tomu, jinak by mě asi vzal.

Co bylo důvodem evidovat se tady na úřadu práce ?
No, že jsem nenašel práci, tak na ten rok, než budu na tu vejšku, ňák přežil.

A zúčastnil ses nějakých programů ?
Jo,tady tohotletoho programu (pozn.Job club Start),tak toho se účastním. To je můj první.

A co si o tom myslíš ?
No tak.Tak naučí mě tu napsat životopisy a takový věci. Tak je to docela dobrý.

Rozhovor č. 3 – Cilka

Tak nejprve bych se zeptala, jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?
Střední škola.

Jaký obor ?
Kuchařka jsem.

Takže to byl učňovský obor?

Jo, byl. Na tři roky.

A co jsi dělala, když jsi dostudovala tu školu ?

Když jsem dostudovala školu, tak jsem šla do práce, ale pracovala jsem mimo ten obor, mimo tu kuchařku. No a teď od listopadu jsem na tom úřadu práce.

A jak jsi byla v té práci, tak proč jsi tam skončila ?

Protože propouštěli.

A to byla Tvá jediná zkušenost ?

Ano, jediná.

A předtím než jsi šla na úřad práce, zkoušela jsi sama hledat práci?

Ano, zkoušela jsem sama hledat. Ale teď to nějak jako nejde.

A jakým způsobem jsi zkoušela hledat ?

Obvolávala jsem nějaký práce, podívat se jako v tom zaměstnání. Ale zatím jako nic nevyšlo.

A jsi tam zkoušela volat ?

No zkoušela jsem volat. Tak ty čtyři řekli jako že nic, tak jsem zkoušela jiný zaměstnání. Nebo jsem se tam šla sama podívat a oni mě okoukli, jako že tady jsem a oni říkali my Vám zavoláme a nezavolali, tak nevím..

Co si myslíš, že bylo důvodem, že jsi nemohla najít zaměstnání ?

Buď teda už měli plno, anebo já nevím. Vždycky říkají : „my Vám zavoláme“, takže jako...nevím no

A jak dlouho jsi hledala to zaměstnání, než ses evidovala tady na úřadu práce ?

Tak rok.

A co bylo důvodem se registrovat na úřad práce ?

No, abych tady našla tu práci, že jo.

A tady ses zúčastnila nějakých poradenských programů ?

Jo.

Jakých ?

No ta informační schůzka (pozn.Job Club Start), na kterou zatím chodím. A jinak zatím nic.

No tahle ta schůzka, co je každý úterý.

A co si o těch schůzkách myslíš ?

Nevím.....No je dobře, že ty schůzky jsou. Že nám pomohou najít tu práci, že jo. Prostě, jak zacházet s tím zaměstnavatelem, když k němu přijdem.... Tak to je všechno.

Rozhovor č.4 – Dana

Tak nejprve se zeptám, jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?

Střední odborný učiliště. Kuchařka, servírka.

To byl kolikaletý obor ?
Tříletý.

A co jsi vlastně dělala, když jsi dostudovala tu školu ?

Když jsem dostudovala, tak jsem si tady od září v hotelu X. sehnala práci v kavárně jako servírka. Dělala jsem tam deset měsíců a pak jsem přešla do Y do nonstopu za bar. Tam jsem vydržela asi čtyři měsíce a pak jsem skončila a od té doby jsem tady na úřadu práce.

A jakým způsobem jsi hledala zaměstnání ?

No, hledala jsem na internetu, pak jsem se všude jako poptávala. Pak z inzerátů z novin, takže z toho, co bylo.

A jak jsi skončila po těch dvou zaměstnání, tak jsi pak hledala ?

No, hledala, ale už jsem nic nenašla.

A jakým způsobem jsi ty zaměstnavatele oslovovala ?

Tak většinou byl na ně nějaký kontakt, že nejdřív chtěli..., to bylo vždycky na internetu nebo tak. Tak jsem jim nejdřív zavolala, domluvila si s nimi schůzku. Vždycky na ten určitý čas jsem se dostavila, pak jsme to jenom projednali. To bylo všechno.

Chtěli po Tobě nějaký životopis nebo něco takovýho ?

Chtěli po mě jeden životopis, to bylo vlastně tady v té X. Tak jsem si doma udělala, donesla. Takovej stručnej.

A tak jak jsme se bavily, že jsi hledala to zaměstnání, tak proč myslíš, že jsi to zaměstnání nenašla ?

No já nevím. Jako všude je něco, tak že jo. Všude se někomu něco nelíbí, jsou hodně náročný nebo něco. Nevím.

Tak když jsi hledala, tak proč tě třeba odmítli, co ti řekli ?

Já nevím, tak tam kde mě chtěli, tak tam zas měli nějaké podmínky, jako určitý, který jako musím splnit. Třeba zas něco nevyhovovalo mě nebo něco. Tam kde byli míň náročný, tak tam to bylo vždycky na dohodu.

Jak dlouho jsi hledala práci bez toho úřadu práce ?

No, hnedka po škole vlastně, tak jsem měla po škole jsem měla prázdniny dva měsíce jako že jsem měla jako brigádu. A přes to léto jsem si sehnala to, co jsem měla tady. Jsem si to jako všechno oběhla. Pak jsem nastoupila, když jsem skončila tady v X, pak už jsem měla jakoby od známýho, od kterýho jsem měla praxi ze školy, kterej má jednu restauraci v Z., tak od toho jsem měla domluvenou tu práci v Y. A pak jsem šla na úřad práce, když jsem u něj skončila.

A co bylo důvodem evidovat se na úřadu práce ?

Takže, jak jsem skončila v té Y, tak jsem měla rozjednanou znova se vrátit sem do X do té kavárny, akorát, že to převzala jiná paní a ona začala, jak vlastně, že to má v nájmu, a takhle. Tak vlastně neměla peníze, aby nás živila obě dvě, jako dvě zaměstnankyně. Ona tam měla jednu svoji dosazenou. Tak holt u ní to padlo, řekla mi jedine až na léto. Tak to jsem řekla, že to je dlouho, potřebuju práci dřív. Tak jsem se přihlásila na úřad práce a od té doby jsem tady jako nic ještě nesehnala.

A zúčastnila ses nějakých programů tady na úřadu práce ?

No tohle je první od toho job clubu.

A co si o tom myslíš ?

Já nevím, tak podle mě jako to není jako nic špatnýho. Ale určitě to je dobrý jako pro nás, že se naučíme něco novýho. Ale zas na druhou stranu říkám, že jsem z toho Z., jezdím autem, tak dojíždím, tak jakože od nich ta podpora zrovna dvakrát velká není, tak aspoň jako na tu cestu by nám mohli, teda když už chtěj abychom sem jezdili, že sem musíme, tak by nám jako mohli něco přispívat.

A co samotný ten obsah job clubu ?

Ja myslím, že to je dobrý. Že děláme na tom internetu a vlastně že nám říkaj, jak líp se máme chovat, že nám to líp pomůže jako pak sehnat tu práci.

Rozhovor č.5 – Eva

Tak se nejdřív zeptám, jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?
Středoškolský. Sociální správní škola.

A co jsi dělala po dokončení školy ?

Pak jsem ještě byla na jazykovce, kde jsem dělala angličtinu. Tam jsem byla rok.

A po tý jazykovce jsi dělala pak co ?

No, to jsem měla prázdniny a pak od půlky září jsem šla na pracák.

Hledala jsi zaměstnání třeba sama bez pomoci úřadu práce ?

To ani ne. Já šla hned na ten pracák.

A jakým způsobem jsi hledala zaměstnání ?

No hlavně jsem koukala na internet, jak mi bylo doporučeno. A pak přes známý, že jsem se všude ptala a tak. To bylo to hlavní.

Proč si myslíš, že jsi nemohla najít zaměstnání ?

No protože nemám praxi, jsem mladá. Hlavně ta praxe. Oni prostě vždycky chtěli abych byla mladá, měla hodně zkušeností a nechtěla mít rodinu nebo já nevím. Na mě to tak působilo, no ono by se to sice nemělo, ale tak stejně to tak bylo no.

Takže nějaké zkušenosti se zaměstnavateli máš ?

Byla jsem na dvou pohovorech a tam mi vždycky řekli tohle.

Co bylo důvodem evidovat se na úřadu práce ?

To sociální a zdravotní, abych měla zabezpečený.

Zúčastnila ses nějakých programů na úřadu práce ?

No, byla jsem na jednom vlastně, co nám může úřad práce nabídnout. Ale pro mě osobně, jak já mám tu školu, tak to bylo takový zdlouhavý, to bylo jak máš vyplnit životopis, na koho se obrátit a tak. A jak já mám tu školu, tak tohle všechno už jsem věděla.

A nějakou další poradenskou aktivitu jsi absolvovala ?

Ne.

Rozhovor č.6 – Fanda

Tak se nejprve zeptám, jaké je Tvé nejvyšší dosažené vzdělání ?
Maturita, střední.

A jaký obor ?
Strojírenství.

A co jsi dělal potom, co jsi dokončil školu ?
No, potom,co jsem dokončil školu, tak jsem se přihlásil tady na pracáku a hledal práci po internetu a všude možně. Jinak brigády žádný, jestli se ptáš na tohle.

Takže hnedka po skončení školy jsi se registroval tady na úřadu práce ?
No. Vlastně až v září.

Takže ty dva měsíce...?
No to jsem byl ještě doma.

Takže sám, bez úřadu práce, jsi zkoušel hledat zaměstnání ?
Vyloženě sám, to ne. Nebo jako takhle, sám hledám přes internet.

A jakým způsobem hledáš zaměstnání ?
Tak ten internet, tam všude možně koukám.

A proč si myslíš, že jsi nemohl najít zaměstnání ?
Hlavně si myslím, že to je kvůli praxi. Že nemám žádnou, v podstatě. Protože to,co jsme měli na střední, nějakých čtrnáct dní, a to je málo. A teď je hodně lidí na to.

Hm.A máš nějaké zkušenosti přímo se zaměstnavateli ?
No, v podstatě asi pouze jednu.To jsem byl na jednom pohovoru, ale to nedopadlo moc dobře, pro mě.

Můžeš mi to nějak přiblížit ?
No, v podstatě to jsem byl na pohovoru, tady od úřadu práce, tady u jedné firmy v X. A hlavně spíš hledali asi člověka, kterej umí anglicky.A já se učil německy. Protože veškerá ta, veškeré vyřizování reklamací vlastně chodily v anglickým jazyce a já se učil na škole německy.

Takže to byla Tvá jediná zkušenost se zaměstnavateli ?
Hm.

A co bylo vlastně důvodem evidovat se tady na úřadu práce ?
No tak asi především hlavně to sociální, zdravotní, že jo. Že nemusím platit. A je to asi lepší no. No takový vyšší možnosti.

A zúčastnil ses nějakých poradenských programů tady na úřadu práce ?
No zúčastnil jsem se, se to jmenovalo JAK nebo tak nějak. To bylo asi nadvakrát sezení. Po čtyřech hodinách. Dneska jsem byl na tom individuálním akčním plánu.

A co si o těch programech myslíš ?

No hlavně si myslím, když můžu porovnávat tyhle dva – ten JAK a ten individuální akční plán, tak mi přijde, že to je docela dost podobný. Skoro to samý. Akorát ten první kurz byl obsáhlejší a zábavnější. A jinak nevím.

Rozhovor č.7 – Gabriel

Jaké je Tvé nejvyšší dosažené vzdělání ?

Truhlář. Teda učňák.

To byl kolikaletý obor ?

Tříletej, tady v X.

A co jsi dělal po absolvování školy ?

No, nevím. Šel jsem na pracák.

A sám bez pomoci úřadu práce jsi hledal zaměstnání ?

No ani ne. Všude je plno, všude maj dost lidí. Tak já se jako někde ptal, ale všude mi řekli, že lidí maj dost.

Takže nějaké zkušenosti se zaměstnavateli máš ?

To nemám. Já se ptal u známějch, no a ty mi to jako řekli.

A hledal jsi sám zaměstnání bez pomoci úřadu práce ?

V létě to jsem měl jako prázdniny, no a pak jsem šel hnedka na ten pracák.

A jak jsi hledal zaměstnání ?

No tak přes ty známý, že těch se jako zeptám. Pak jsem u jednoho i jako byl, ale to nějak nedopadlo, že si vybral jinýho.

A proč si myslíš, že jsi nemohl najít zaměstnání ?

Tak asi, že teď je práce málo. A taky kvůli praxi, jsme měli ve škole, se nám to střídalo praxe a škola, ale jinak to bylo málo tý praxe.

A co bylo důvodem evidovat se tady na úřadu práce ?

Tak....asi abych nemusel platit, to sociální a zdravotní, že jo.

Zúčastnil ses některých poradenských programů tady na úřadu práce ?

No, byl jsem na začátku a to bylo takový poradenství, jak psát životopis a tak. A teď jsem byl na tom IAP. (pozn. Individuální akční plán).

A co si o těch programech myslíš ?

Nevím...furt jsem bez práce..A jinak jako dobrý no.

Rozhovor č. 8 – Hana

Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?

Učňák.

A jaký obor ?
Prodavačka smíšeného zboží.

A to byl tříletý obor ?
No, to bylo tříletý.

A co jsi dělala vlastně potom, když jsi dokončila školu ?
Tak jsem...Přihlásila jsem se na pracák a zažádala jsem o rekvalifikaci. A teď dělám 23.května zkoušky, takže teď bych tu rekvalifikaci měla mít ukončenou.

Takže hned, jak jsi dostudovala, tak jsi šla na úřad práce ?
No.

A nějak sama jsi zkoušela hledat zaměstnání ?
Ne, protože už jsem...Protože když jsem byla ještě na škole, tak mám kámošku, která dělá v kadeřnictví a já jsem vždycky chtěla dělat kadeřnici. Já už jsem byla v prváku na, jak se to jmenovalo, na X. jako učňák kadeřnici, jenže tam mě to nevyšlo. Tak jsem šla jako na prodavačku, abych aspoň měla nákej papír. A řekla jsem si, že když si udělám rekvalifikaci, tak tímhle způsobem mám nástavbu a šla jsem rovnou sem.

Takže nějaké pracovní zkušenosti...?
Vůbec.

Ani jsi nezkoušela hledat ?
Ne, ne.

A proč si myslíš, že jsi nemohla najít zaměstnání v tom oboru, který jsi vystudovala ?
Jako tu prodavačku?

No.
Já bych ani nechtěla dělat prodavačku. Ne. Já jsem byla...já nevím...Já jsem šla prostě na tu prodavačku, abych prostě něco měla. Prodavačku bych v životě nechtěla dělat. I za ty peníze, to v životě ne.

Takže teďka seš na tý rekvalifikaci, tam jsi jak dlouho ?
Jsem tam od září a teďka v květnu končím, osm měsíců. Je to jenom víkendový, jakože se tam jezdí jen o víkendu.

A co bylo teda důvodem evidovat se tady na úřadu práce ?
Eee,vono to tam je. U tý rekvalifikace to bylo i napsaný, že jako musím bejt přihlášená na pracáku nebo to dělat při zaměstnání. Jenže když jsem neměla zaměstnání, tak jsem se přihlásila. A chtěla jsem, aby mi to pracák proplatil, jakože to tam i psali, ale to mi neproplatili teda. Tak jsem si to musela zaplatit sama. Tak to bylo kvůli rekvalifikaci.

A nějakých poradenských programů ses tady (pozn.na úřadu práce) zúčastnila ?
Byla jsem... Když jsem se sem přihlásila, tak jsem musela jít na nějaký sezení, ale to bylo o úřadu práce a takhle. A pak jsem byla na tom Job Start nebo co to bylo, ale to jsem byla jenom jednou. A to že už jsem nemohla,tak jsem si řekla tý svý zprostředkovatelce, jako že už nemůžu, že vypomáhám tý svý kamarádce v tom kadeřnictví, tak jsem to jako zrušila.

A tu výpomoc to máš jako na půl úvazku nebo..?

Ne,ne jako že třeba potřebovala umejt hlavy, jakože nestíhala. Jinak u ní ještě nepracuju, to né, že jo. Abych tam u ní d'ála načerno, to ne. To když potřebovala pomoct a já jsem byla doma, tak jsem...pomáhala no.

A co si o těch programech myslíš ?

No jako, na jednu stranu to je dobrý, že nabízej rekvalifikaci. Ale prostě mě na tom vadí, že mi to ani neproplatěj. Jako já jsem jediná, co je..Je nás 33, co d'elaj rekvalifikaci a jediná já, co mě ten úřad práce neproplatil tu rekvalifikaci. Jako když jsem si říkala, tak jako mě ta paní, nevím, jak se teď jmenuje, tak mi říkala, že jim nepřišla dotace, a proto mi to nemůžou proplatit.No vona mi říkala, že jako pozdě jim přišly peníze a že jako bych ten kurz mohla dělat až příští rok, a to já jsem zas nechtěla že jo. Tak jsem si to musela zaplatit ze svýho.

A jak teďka máš tu rekvalifikaci na tu kadeřnici, tak to už víš, kde budeš pracovat ?

No,no. To už mám všechno u ní udělaný a tak. Už se těším. Baví mě to.

Rozhovor č. 9 – Honza

Jaké je Tvoje nejvyšší dosažené vzdělání ?

Střední škola s maturitou.

A jaký obor ?

To byla tady v X, SPOŠka podnikatelská, ekonomika, účetnictví, marketing, management.

A co jsi dělal po absolvování školy ?

Po absolvování jsem šel na pracák a pak jsem dělal rekvalifikaci na účetnictví, abych se stal (nesrozumitelné).

Takže sám jsi hledal zaměstnání bez pomoci úřadu práce ?

Nehledal jsem.

Nezkoušel jsi hledat ?

Ne. No, pak jsem měl nějaký kontakty z úřadu práce, ale nikde mě nevzali, kvůli...že nemám praxi.

A jakým způsobem jsi zkoušel hledat to zaměstnání ?

No, třeba buďto jenom telefonát. Že ten inzerát byl třeba starší, hlavně ze začátku. A nebo jsem přes internet posílal životopisy a oni si mě třeba pozvali na pohovor.

A co si myslíš, že bylo důvodem, že jsi nenašel zaměstnání ?

No, tak většinou hlavně ta praxe. Jsem se zajímal o to účetnictví, teda. No a že taky si vybrali někoho jinýho, kdo už tu praxi měl. Měl nějaký zkušenosti.

A co bylo důvodem evidovat se tady na úřadu práce ?

No, hnedka po tý škole vlastně. Že už jsem nechtěl dál studovat, nechtěl jít na vejšku, tak jsem šel na úřad práce se zaevidovat.

A účastnil ses některých poradenských programů na úřadu práce ?

To jsem se zúčastnil, ten jeden trval skoro rok, to byla ta rekvalifikace. A pak takový ty různé akce, zkouška pohovoru a tak. To je tak všechno.

A co si o těch programech myslíš ?

Že se mě zdaj trošku dlouhý. Ze začátku je hodně informací a když už to pak člověk zná, tak pak to je pro něj dlouhý.